Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 226 (17349) | 1986 оной октябриин 1, среда | Сэн 3 мун.

...ЛИТИЧЕСКЭ БА ...КОНОМИЧЕСКА ҺУРАЛСАЛ

...манай ороной бүхы партийна организацинуудта ...ба экономическа һуралсалай шэнэ жэл эхилхэнь. ...заншалай ёһоор, октябриин 1-дэ городуудай ...организаци болон эмхи зургаануудта түрүүшын ...үнгэргэгдэхэ байна. Харин хүдөө ажахын эгээл ...сагай хаһада энэ үедэ хүдэлжэ байгаа хүдөөгэй ...нууд болон партийна бэшэ хүнүүд һуралсалаа ок...һаа захалха юм.

...ондо партийна болон комсомолой политическэ, ...экономическа һуралсал онсо өөрсэ эрхэ бай..., шэнэ үе сагай тон харюусалгатай зорилгонуу...гэшэ. Долоон һарын урда тээ болоһон үн... КПСС-эй XXVII съезд хадаа гансашье ороной соци...экономическа хүгжэлтын асуудалнуудые үе сагайнгаа ...ёһоор хаража үзөө бэшэ, харин партиин эмхидхэ...сурталай гол шухала асуудалнуудые гүн гүнзэгы...шэнэ тобшололнуудые хэһэн, тодорхой заа...гэһэн байха юм. Мүнөө үедэ парти доторой ...-политическэ хүдэлмэриие ябуулхада съезд дээ...КПСС-эй Программын шэнэ найруулга, пар...сэгнэшэгүй аша нүлөө үзүүлхэ ушартай. Үшөө нэ...гэхэдэ, совет хүнүүд арбан хоёрдохи табан ...даабаринуудые ехэ дэбжэлтэтэйгээр, амжалта ...бэелүүлжэ байнхай. Энээнэй түрүүшын дүнгүүд бо...хэгдэхэ алхамууд КПСС-эй ЦК-гай июниин ...Пленум дээрэ али, бүхы талаһаа харагдажа үзэгдөө ...партийна гэгээрэлэй һуралсал эрхилхэдэ эгээл ...сэг түхеөгдэнхэй.

...нүүдые марксистско-ленинскэ нэгэн ниитэ, үнэн ...бодолтой болгохын, политическэ соёл болбосоро...ражуулхын, ажалай ба социальна эдэбхи үүсхэлы...хын тула партийна комитедүүд болон организа...сурталай эмхи зургаанууд партиин Програм...КПСС-эй ЦК-гай Политическэ эмхидхэлэй болон съез...шиидхэбэринүүдэй үзэл бодолой гүн ехэ баяли...дүүрэнээр, шадамар бэрхээр хэрэглэхэ уялгатай ...зуураа энэ һуралсал хүн бүхэниие политическэ ...болбосоронгёор бодомжолхо, хэһэн хэрэгтээ үнэн ...арга шадабаритай болгохо, ажал болон үй...эмхидхэлгын түрүү онол аргануудые батадхалгада, ...туһа хүргэхэ үүргэтэй гээшэ. Һуралсалай эсэсэй ...энэмнайл болоно ха юм.

...һарада КПСС-эй Центральна Комитет «1986—1987 ...һуралсалай жэлдэ ажалшадай политическэ ба эко...һуралсалые эмхидхэхэ тухай» тогтоол баталан ...һуралсалай шэнэ жэлэй гол зорилгонуудые ...зуураа, Центральна Комитет урдахи хүдэлмэ...шухала хоёр ехэ илгаада партийна организа..., пропагандистнуудай, һурагшадай анхарал сэхэ...

..., бүхы һуралсалаа имагтал КПСС-эй XXVII съез...материалнуудые улам гүнзэгыгөөр шудалалгада бүрин ...хэрэг болоно. Съездын үзэл сурталай-тео...ба политическэ гүн ехэ, сэгнэшэгүй баялигые хүн ...хүргэхэ, ойлгуулха, үнэн сэхэ байдалай һургаал хэ...нүүдтэ хүсэд дүүрэн дамжуулха гээшэ пропаганди...һуралсал эмхидхэгшэдэй уялга мүн.

...бүхы түхэл маягуудта хаа хаанагүй ороной со...экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын стратегиие ...заагдаба. Урдань теоретическэ гү, али методо...семинарнуудта, партийна гү, али комсомолой по...нуудта, залуу коммунистнуудай һургуулинуудта ...ондо ондоо курснуудые үзэдэг байгаа. Харин ...бүхы һурагшад нэгэн адли курс—хурдадхалгын ...гол шухала асуудалнуудые шудалха болонхой. ...политическэ, партийна болон комсомолой һуралса...нуудта тусхай программанууд зохёон табигдан... «Политическое самообразование» журналда, «Со...культура» газетэдэ тунхаглагдаһан байна. Харин баг...«Учительская газетэдэ» толилогдоһон программаар ...үзэхэ болоно.

...экономическа һуралсалда «Үйлэдбэриие эршэ...хүгжөөлгэ» гэһэн курс шудалха юм. Экономическа ...хоёр жэлэй программа «Экономическая газетэ...гдонхой, тэрэнэй үндэһөөр хэшээлнүүдээ үнгэргэхэ

...ческэ ба экономическа һуралсалай бүхы түхэл мая...түрүүшын хоёр хэшээл «АРБАН ХОЁРДОХИ ТҮСЭБТЭ ЖЭЛ—ОРОНОЙ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКА ...ДЭ ҮНДЭҺЭН ХУБИЛАЛТЫН ТАБАН ЖЭЛ» гэһэн ...хаанагүй үнгэргэгдэхэ болоно. Тэрэнэй гол зорил...шэнэ табан жэл хадаа КПСС-эй XXVII съездын ...табиһан экономическа ба социальна политикые бэе...томо ехэ алхам, һалбари бүхэнэй, республика бү...дай ажахын бүхы комплексын болон бүхыдөө об...ажал ябуулгын дайшалхы программа болоно гэжэ ...гүн сэдьхэлһээ ойлгохо ябадал түйлаха хэрэг ...партиин ЦК-гай тогтоол дотор заагдаба. Ушар ...түрүүшын хэшээл эмхитэйгээр, үзэл сурталай үндэр ...үнгэргэхэ гээшэ партийна организацинуудай, про...нуудай харюусалгатай уялга мүн. Партиин шиидхэ..., ажалша коллективүүдэй мүнөөдэрэй ажал хэрэ...табан жэлэй түсэбүүдтэй, шэнэдхэн хубилалгын талаар ...байгаа хэмжээнүүдтэй тон нягтаар холбогдон, ...байһаниинь эли бшуу.

...онуудай һуралсалай жэлэй хоёрдохи шухала ..., КПСС-эй XXVII съездын гол удха болон эрил...таарама политическэ ба экономическа һурал...гүримдэ шэлжэн оролго болоно. Партийна орга... коллективэйнгээ өөрсэ илгаае хараада абажа, ...түхэл маягуудые шэлэхэ, һурагшадай һанамжа ...семинар гү, али һургуули бүридүүлхэ, комму...болон партийна бэшэ хүнүүдтэй хамта һураха арга ..., богонёор хэлэбэл, һуралсалай демократиче...нуудые улам хүгжөөхэ гэжэ заагданхай.

...һуралсалые шэнэдхэн хубилгаха талаар һурагша...пропагандистнуудай һанамжанууд, дурадхалнуудые пар...нууд согсолхо, шэнжэлхэ зэргэтэй. Мүн тэдэниие ...ЦК эсэсэй тогтоол абахадаа, хараада абаха байна

...ажалай аша үрэ нэн түрүүн пропагандистнуудай кадр...дулыдадаг гэжэ мэдээжэ. Энэшье жэлдэ полити...абари зангайнгаа талаар болбосоронги, эрхим бэ...олониитэдэ хүндэтэй, баян дүй дүршэлтэй комму...эдэбхитэд пропагандистнуудаар баталагданхай. Тии...тэдэнэй саг үргэлжын һуралсал эмхидхэхэ, бүхы ...мэдээсэжэ байха, урмашуулха, нэрэ хүндыень ...асуудалнууд партийна комитедүүдэй, Политическэ ...байшангууд болон кабинедүүдэй гол зорилго бо...пропагандистнуудай ажалай шэнэ дүй дүршэл ...шадабари болгохо асуудалда анхарал хандуул...

...ороной социально-экономическа хүгжэлтые ...асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ энэ жэ...ческэ ба экономическа һуралсалай аша нүлөөень ...хүн зоной ажалай ба политическэ эдэб...гэшэ ниитэ партийна хэрэг мүн.

...ПРОПАГАНДИСТНУУДАЙ СЕМИНАР

...КПСС-эй Советскэ ...пропагандист...үнгэргэбэ. ...дээрэ «Арбан ...жэл — ороной ...экономическа хүг...хубилалтын ...гэһэн темээр тү...үнгэргэхэ ме...лекци партиин ...политическэ гэгээрэ...консультант ...лекци унша...

...ажахын бо...талаар ...табан жэлэй түсэбүүдэй хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай Советскэ райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. П. Елгин пропагандистнуудта хөөрэжэ үгөө.

КПСС-эй Советскэ райкомой хоёрдохи секретарь Л. К. Хардаева «Марксистско-ленинскэ һуралсалые мүнөөнэй үе сагай эрилтэнүүдэй хэмжээгээр ябуулха» гэһэн лекци уншаһан байна.

Семинарай түгэсхэлдэ районой эрхим пропагандистнуудта КПСС-эй обкомой, горкомой болон райкомой Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

ЭРХИМ ТАРЯАГАА — ЭХЭ ОРОНДОО

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДАЙ ГҮРЭНДЭ ТАРЯА ТУШААХА ДААБАРИИН ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

сентябриин 28-ай

МЭДЭЭН

Районууд	Даабаринь бүхыдөө (тонноор)	Даабариинь дүүргэлтэ (тоннор)
Мухар-Шэбэрэй	19000	14940
Бэшүүрэй	14000	13078
Зэдын	14000	10254
Хяагтын	8000	7084
Сэлэнгын	5000	5128
Түнхэнэй	4500	3124
Баргажанай	4000	3102
Кабанскын	2000	2000
Хэжэнгын	2000	2045
Хурамхаанай	2000	2000
Загарайн	1500	1010
Тарбагатайн	1500	2203
Хоринн	1000	1164
Ивалгын	1000	1169
Прибайкалиин	500	465
Республика	80000	68766

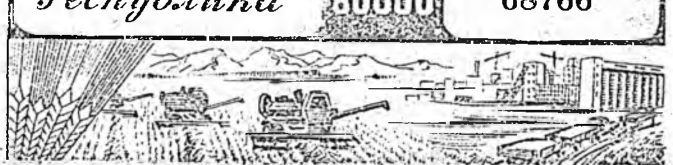

Республикын ажахынууд сүүдхын туршада дүн хамта 3005 тонно таряа гүрэндэ тушааһан байха юм. Ингэжэ районуудай колхоз, совхозууд нэмэлтэ даабарияа 85,9 процентдэ хүргэбэ.

Гүрэндэ таряа ехээр тушааха даабаритай Мухар-Шэбэрэй район һүүлэй үдэрнүүдтэ ороoһо худалдалгаяа эрид түргэдхэжэ байнхай. Эдэнэр үнгэрһэн сүүдхэ соо 1148 тонно таряа тушаагаа. Тус районой ажахынууд нэмэлтэ даабарияа дүүргэхын түлөө таряа тушаан абадаг пунктда үшөө 4060 тонно ороoһо худалдаха байна.

Бэшүүрэй район үнгэрһэн үдэрэй туршада 417 тонно таряа тушааба. Тэдэнэр нэмэлтэ даабариин дүүрэтэр гүрэндэ 922 тонно ороoһо худалдаха ёһотой. Зэдынхид үдэр бүхэндэ 200 тонно таряа тушаана. Теэд нэмэлтэ даабариин дүүрэтэр үшөө 3746 тонно ороoһо тушааха ёһотой.

Хяагтын районой колхоз, совхозууд сүүдхын туршада нэгэшье тонно таряа тушаабагүй. Эдэнэй түсэбөө дүүргэтэр үшөө 916 тонно ороoһон гүрэндэ худалдагдаха байна.

СЭЛЭНГЫН РАЙОНОЙ XX ПАРТСЪЕЗДЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗДО БҮХЫДӨӨ 5893 ГЕКТАРАЙ ТАРЯАН ХУРЯАГДАЖА, ДҮН ХАМТА 97 МЯНГАН ЦЕНТНЕР ОРООҺОН СОХИГДОО ЮМ. ТАРЯА ХУРЯАЛГЫН ҮЕДЭ 33 КОМБАЙН ХҮДЭЛГЭГДЭҺЭН БАЙНА.

АЖАХЫН ТҮРҮҮ КОМБАЙНЕРНУУД — АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНТО ЮНДУН ЦЫРЕНДОНДОПОВ — 9100 ЦЕНТНЕР, ВАЛЕРИЙ БАДМАЕВ — 7000 ЦЕНТНЕР ТАРЯА СОХИЖО ОНСО ШАЛГАРАА..

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КОЛХОЗОЙ ЭРХИМ КОМБАЙНЕР ЮНДУН БАНЗАРАКЦАЕВИЧ ЦЫРЕНДОНДОПОВ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

УРГУУЛЬҺАНАА ДУУҺАН ХУРЯАГААБДИ

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ колхозоймнай таряашад яһала баян ургаса хуряажа абаба. Энэмнай манай механизаторнуудай үсэд шангаар хүдэлһэнэй үрэ дүн болоно гээшэ.

Ургаса хуряалгада ажахын тракторно-таряан ажалай 3 бригада хабаадуулагдаа. Бригада бүхэндэ дунда зэргээр 930 гектар таряалан даалгагданхай юм.

Колхозой экономистнууд агрономическа албантай хамта таряа хуряалгада хабаадаха хүнүүдэй ажалайнь түлбэриие зохёоһон байна. Һайнаар хүдэлһэн хүнүүдые урмашуулха хэмжээнүүд хараалагдаа һэн. Бригаднуудай дунда социалис мүрысөөн үргэноор дэлгэрүүлэгдээ. Бидэ социалис мүрысөөндэ үндэр уялганuудые абахадаа, таряагаа баал болгон сабшалгаяа ажалай 13 үдэр соо, хадалга, сохилгоёо ажалай 16, сэхэ хадалгаяа 13 үдэрэй туршада дүүргэхээр хараалаа бэлэйбди.

Ингэжэ таряашаднай байгша ондо 2529 гектар дээрэхи ургасаяа хуряаха тэмсэлдэ ороhон байха юм. Бидэ бүхы талмайнгаа 1530 гектарыень амяарлан хадаабди. Мянган гектар газарайнгаа ургасыень сэхэ хадажа хуряагаабди. Бүхыдөө 22 комбаймнай хоёр халаанда һаадгүйгөөр хүдэлгэгдөө. Үдэртэ дунда зэргээр 135—140 гектарай ургаса баал болгон сабшагдаһан, 120—130 гектар дээрэхи ороoһо таряан хадагдан сохигдоһон байна. Зарим түрүү комбайнернууднай үдэртэ дунда зэргээр 30 гектарай ургаса баал болгон сабшаа (түсэбынь 15 гектар), 24—28 гектарыень хуряажа абаа. Тиигэжэ ажахын комбайн бүхэн энэ харюусалгатай хаһа соо 235 гектар газарай ургаса хуряаһан байна. Поли дээрэһээ тоог хүрэтэр ороoһо шэрэлгэдэ колхозоймнай 12 автомашина хабаадуулагдаа.

Шухала кампаниин үедэ техникэ, машинамнай эбдэржэ, тиимэ ехэ һаад ушаруулаагүй. Хэрэ бага-сага комбайнуудай һаатаа һаань, тэрэниие дары усадхадаг байгаабди. Манда нүүдэл мастерской бии юм. Тэрэнэй хажуугаар отделени бүхэндэ гагналгын агрегат, слесарь-заһабарилагшадта тусхай автомашина даалгажа үгтөө һэн.

Таряашаднай оролдожо ургуулһан таряагаа дары түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр, һайн шанартайгаар хуряажа абахын тула бүхы арга шадалаа элсүүлэн ажаллаба. Бидэ энэ хүдэлмэреэ ажалай 26 үдэрэй туршада түгэс дүүргэбэбди.

Хуряалгын дүнгөөр Н. Д. Матвеевэй даадаг нэгэдэхи бригадын механизаторнууд шалгаран гаража, түрүүшын һуури эзэлээ. Энэ бригадынхид ажахы соогоо эгээл баян ургаса хуряагаа гэхэ гү, али бүхыдөө 15 839 центнер таряа суглуулжа абаа. Энэнь, гектар бүридэ тоолоходо, 17,5 центнер болоно. Харин түсэбынь гектарай 10 центнер байһан юм. Хоёрдохи һууриды К. Д. Содномовой хүтэлбэрилдэг гурбадахи бригадын гэшүүд гараа. Эдэнэр гектар бүриһөө 16,1 центнер ургаса ургуулһан байна. Ингэжэ ажахымнай гектарай 10 центнер ороoһо суглуулжа абаха һаа, харин тэрэнээ 16,1 центнертэ хүргэжэ шадаа.

Манай колхоз энэ жэлдэ бүхыдөө 40 782 центнер ороoһо таряа суглуулжа абаба гээшэ. Ингээд ургаса хуряалга дүүрээ бэшэ ааб даа. Ороoһоной тоогууд дээрэ халуун ажал түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Эндэ ерэхэ жэлэй ургасын үндэһэ болохо үрэһэ хүрэнгэ хааха хүдэлмэри хэгдэнэ. Бидэ байгша ондо үрэһэ хүрэнгэдэ 9400 центнер ороoһо хааха ёһотойбди. Мүнөө энэ ажалнай дүүрэхэ дүтэлэнхэй. Ажахымнай механизаторнууд 900 гектарта намаршан паар хахалжа, түсэбөө амжалтатай бэелүүлээ. Поли дээрэхи һолоомо суглуулха хүдэлмэреэ үргэнөөр ябуулжа байнабди.

С. АЛЕКСЕЕВ,
Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахамад агроном.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРБЭ

Хурамхаанай районой Бархан уулын хормойдо оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд ороoһо таряагаа ажалай 23 үдэрэй туршада хуряажа дүүргэбэ. Бүхы таряалан дээрэһээ 48186 центнер ороoһон суглуулагдаа. Ингэжэ эндэхи таряашад гектарай дунда зэргээр 10,2 центнер ургаса хуряаһан байна. Сагаан нуурай тракторна бригадынхид ажахы доторoo эгээл баян ургаса ургуулаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө 11,8 центнер таряа суглуулаа. Комбайнернуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхим амжалтануудые түйлаһан механизаторнууд Даша Сангадариев, Бата Гомбожапов, Аюр Ламатханов гэгшэд тус тустаа 3142, 3068, 2941 центнер ороoһо сохиһон байха юм.

Автомашинын жолоошод, жэшээлхэдэ, Жаргал Раднаев, Олег Галсанов, Галсан Гармаев, Радна Тыхеев болон бусад комбайнуудые заашье зогсоонгүйгөөр ороoһо зөөдэг байгаа. Таряа хуряалгын үедэ социалис мүрысөөнэй эрхимээр эмхидхэгдэһэниие онсо тэмдэглэмээр. Медицинын, ажаһуудалай болон соёлой талаар хангалга һайнаар эмхидхэгдээ.

Мүнөөдэр тус ажахы ороoһо таряагаа гүрэндэ тушааһаар. Түсэбөө дүүргэхын түлөө үшөө 110 тонно ороoһон тушаагдаха байна.

Б. ДОНДУПОВ.

СОШОРДОМО ДОХЁО

АНХАРАЛАА ХАНДУУЛААГҮЙ

Хориин районой ажахынууд байгша ондо 104 гектар талмай дээрэ хартаабха тариһан юм. Тэрэ тоодо Анзагай совхоз 30 гектарта, Дээдэ-Тайлсын совхоз 40 гектарта хартаабха һуулгаһан байна.

Эдэ ажахынууд мүнөө хэр ехэ ургаса хуряажа абабаб гэжэ хараа һаа, гайхахаар даа. Юуб гэхэдэ, эндэ ехэл түлюур ургаса хурягдаа.

Зунай һарануудай эгээл халуун нэгэ үдэр Анзагай совхозой ахамад агроном Н. Б. Бородинтой уулзажа, ажал хүдэлмэреэрнь һонирхоходоо, хартаабхынь хэр ургажа байһан тухай асуугаа һэм. «Эдэ үдэрнүүдтэ уһалжал байна. Ургаса абтана ааб даа. Үрэ дүнгыемнай намартаа харана бэзэт» гэжэ тэрэнэй хэлэһыень мүнөө сэртөө һанахадаа, «уһалжал байнабди» гэһэн үгэнүүдынь ямар удхатай байһан байгаа хаб? Энээниие мүнөө шалган хаража үзөө һаа, хартаабхын һуулгагдаһан 30 гектар газар гурба дахин уһалагдаһан гээд саарһан дээрэ бэшэгдэнхэй. Бодото дээрэ энэнь оройдоол нэгэ дахин уһалагдаһан байгаа.

Хартаабхашадай звеное хүтэлбэрилэгшэ Павел Ботов даажа абаһан хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандаа гээд тэмдэглэлтэй. Тэрэнэй хүдэлмэриин хойноһоо ажахын агрономическа албанай мэргэжэлтэд ямаршье хиналта ябуулаагүй.

Имэ эзэн буса ябадалһаа боложо, Анзагай совхозойхид байгша ондо 30 гектар талмайн гектар бүриһөө оройдоол 14,6 центнер хартаабха суглуулжа абаба. Харин тэдэнэр хабар хартаабхаяа тарихадаа гектар бүхэндэнь 25 центнер үрэһэ һуулгаһан байха юм. Ингэхэдээ тус ажахын хартаабхашад зунай һаранuудта «хүлһөө гаратараа» хүдэлөөд, мүнөө юушье абабагүй бшуу.

Анзагай совхозойхид тариһан хартаабхаяа юундэ һайнаар ургуулжа шадабагүй гээшэб? Нэгэдэхеэр, эдэнэр хартаабхаяа һуулгаад, тэрэнэйнгээ хойноһоо харууһалхаяа мартажархёо. Һүүлэйнь һүүлдэ ургасань үбһэ ногоондо дарагдан хушагдаа. Хоёрдохи шалтагааниинь гэбэл, газараа һайнаар элдүүрилэнгүй, шадал зэргээрнь уһалаагүй байшоо.

Харин Дээдэ-Тайлсын совхозой хартаабхашадай звеное даагша Николай Умнов энэшье удаа яһала амжалтатайгаар хүдэлжэ гараа. Тус коллектив даалгагдаһан 40 гектар талмайнгаа гектар бүриһөө 96,4 центнер хартаабха хуряажа абаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 14 центнерээр дээшээ болоно.

Механизатор Н. И. Умнов урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлхын тула оролдоо, ажалдаа түрүү технологи хэрэглэжэ, имэ үндэр амжалта түйлаа бшуу.

Хартаабха таридаг талмай дээрээ тэдэнэр нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые яһала ехээр гаргаа. Энэ звеногойхид хабартаа тарилгаяа хэхэдээ, хүрьһэнэйнгээ шииг нойтыень алдаагүй, һүүлээрнь саг сооньхаруулһа хээ, бог ногооһоо сэбэрлээ, эшыень обоолоо, хүрьһыень һэбхирүүлээ.

Имэ һайнаар харууһалагдаһан поли дээрэһээ звеногой гэшүүд дүн хамта 3857 центнер эрхим шанартай хартаабха хуряажа абаба. Тэдэнэр мүнөө гүрэндэ тушааха даабарияа амжалтатай бэелүүлбэ, ерэхэ жэлэй тарилгада бардам хүрэхэ үрэһэ хадагалжа үрдибэ.

Районой бэшэ ажахынууд оройдоол 3-3 гектарта хартаабха һуулгадаг аад, мүртэй ургаса абанагүй. Жэшээлхэдэ, Хориин совхоз 3 гектартa хартаабха тарижа, тэрээн дээрэһээ гектарай 76 центнер ургаса хуряаба. Энэ баримта юу харуулнаб гэхэдэ, хартаабха ургуулха хэрэгтэ эндэ анхарал хандуулагданагүй. «Хоёрдохи хилээмэ» ургуулха асуудалые районой агропромышленна нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ жэлдэ шиидхэхэ ёһотой, энэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Шалгалта юу харуулааб?

ҮШӨӨ БЭЛЭН БЭШЭ

Түнхэн нютагаар сентябрь һарын эхеэр ороһон саб сагаан саһан үбэлэй ерэжэ бэйһыень мэдүүлбэ. Эгээл энэ үедэ малай дал хорёонууд, байранууд хуу заһабарилагдажа дүүргэгдэнхэй байха ёһотой гээшэ ааб даа. Һаамхай үнеэд энэ һарын эхиндэ үбэлэйнгээ байрада оруулагданхай, тэжээлэй тусхай рациондо табигданхай байха зэргэтэй. Тус районой ажахынуудай энэ ерэжэ байгаа үбэлжэлгэдэ хэр бэлдэһээрнь һонирхон, шалгалтын бригада һаяхан «Мир» колхозоор ябажа ерээ.

Манай эндэ ябахадамнай, энэ ажахын таряашад ургаса хуряалгаяа үшөө дүүргээдүй байгаа һэн. Галба тосхон ороходомнай, харгыдамнай колхозой ахамад ветеринарай уялгые дүүргэжэ байһан В. Д. Будаев дайралдаба. Тэрэ малаан зээрдэ морёороо Галбын һүнэй фермэ тээшэ ошожо ябаһан байгаа. Һайн хүн һанаагаар гэжэ энэ хүнтэй уулзаһандаа ехэл баясабабди. Тиигээд бултадаа һүнэй фермэдэ ерэжэ, ажал хэрэгтэйнь танилсагдаба. Эндэ мүнөө заһабарилга хэхээр табигдаһан дархашуулай хоёр бригадын гэшүүд түлэг ажаллажа байба.

Фермые даагша коммунист Г. Г. Истариков барилгашадтай хамта тугалай бэйрын шалыень шэнэлнэ. Нүгөөдэ И. Будаевай хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригадын дархашуул Таблангуудай малай хуушан байрыень задалжа асараад, 50 толгой гүнжадай байха байра барижа дүүргэхэ болонхой. Эдэнэр мүнөө байрын шалыень, наг шэбхэ гаргаха транспортерой нүхыень бэлэдхэжэ байбад.

— Нютагаймнай һургуулиин һурагшад эндэ үбэлдөө мал харууһалха юм. Ингэжэ эдэ үхибүүд һургуулиин шэнэ реформые бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилхэнь гээшэ. Бидэ октябриин эхеэр энэ байраяа барижа дууһахабди, — гэжэ бригадир И. Будаев хэлэнэ.

— Теэд тэрэмнай оройтохо болоно бэшэ гү?—гэжэ асуухадамнай, — Сонхын рама, үүдэн хуу бүгэдэ бэлэн болгогдонхой. Гансал энэ шалаяа хэжэ абабал, ажалнай барагдаха даа,—гэжэ залуу хүбүүд урдилдан харюусаба.

Тус фермын тэжээл буйлуулдаг цех соо ороходомнай, хоёр котёл тодхогдонхой харагдаба. Хоюулаа хүдэлгэгдэхэ гэжэ ойлгобобди. Мүнөө фермэдэнь үлбэр муу 150 толгой тугал тоологдоно. Тугалнуудай байра соо бидэ тэрэ отделениин ветеринарна фельдшертэй уулзабабди. Тэрэ тугалшадтай хамта хлорофосоор дезинфекци хэнэ. Эдэ залуу мал зелёнкоор, бурдуугаар, шэмэтэй ногосной гурилаар хангагдадаг байба.

Галбайн фермэдэ зунай һарануудта һү хүргэхэ АВ-30 түхэлэй агрегат тодхогдожо, үбэлжэлгын үедэ хүдэлгэгдэхэ юм. Энэ агрегадынь 2500 литр һү хүргэхэ аргатай. 200 үнеэдэй байха байрадэ заһабарилагдахаар юумэн олон. Жэшээлхэдэ, бурүүнуудай байрада үһэнүүдынь, шаланuудынь заһабарилагдахаар болонхой. Тугаллаха үнеэдэй боксын сонходо нэгэшье рама харагдабагүй. Үнеэдые оньһон аргаар уһалха түхеэрэлгэдэ табагууд дуталдана.

— Малай фермэнүүдые техническэ талаарнь хангаха албан гэжэ бии юм гү?

— Урдандаа Сельхозтехникын отделениин мэдэлдэ байхадамнай тиимэ мэргэжэлтэд ябагша бэлэй. Мүнөө тиимэ албанай бии, үгыень мэдэнэгүйбди. Фермэдэ хэгдэхэ ажал олон. Харин сагнай ошожол байна. Үбэл маниие хүлеэхэгүй,—гэжэ ахамад ветврач мэдүүлбэ.

Колхозой Таалын һү һаалиин фермэдэ 200 үнеэд үбэлжэхэ юм. Эндэ ерэхэдэмнай, барилгашадай заһабарилгын бригада бэһал ажаллажа байгаа һэн. А. В. Дёмин түрүүтэй Н. Шехин, В. Байбородин, А. Дёмин гэгшэд энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ түгэсхэжэ байба. Эдэнэр заһабарилха ажалаа һаядаа дүүргэхэ аад, барилгын материалай үгы дээрэһээ юушье хэнэгүй. Һанжажа унаха болоһон үүдэнүүдые шэнэлхэ гэхэдэ, модон байхагүй.

Фермын дэргэдэхи тугалай байра заһабарилагдажа дүүргэгдэнхэй. Эндэ нэмэжэ, үшөө 50 бурууһай байха байра мүнөө баригдажа байнхай. Тэрэниие дархашуул Сыренов, Буханаев, Ивахинов гэгшэд эрхилнэ. Даб дээрэ үүдэн, сонхо, хушалтыень хэхэ үлөөд байна. Эдэнэр хүйтэнэй болотор эдэ бүгэдэеэ дууһахаар хараална.

«Мир» колхоз адууһа малдаа олон байрануудые барижа эхилһэн аад, нэгыеньшье дүүргээдүй. Галбын һүнэй фермэдэ 500 тугалай байха байрын торхонь бодхоогдонхой. Энэ фермын шефүүд болохо межколхозлесхозой коллектив эндэ улаан булан бариһан аад, дүүргэнгүй орхижорхинхой. «Шефүүд муугаар туһална» гэжэ фермынхид нэгэ дуугаар мэдүүлээ һэн.

Үнгэрһэн жэлдэ Таблангуудай фермын байрань шэнэлэгдэһэн юм. Тус фермын байрыень бага сага дуулаалбал, үбэлжэлгэдэ бэлэн тоотой болохо бэлэй. Мүнөө эндэхи түрэхэ үнеэдэй байрада ажахынууд хоорондын барилгашадай бригада ажаллажа байнхай.

Нюсэгэн гэжэ газарта 150 залуу эбэртэ бодо мал үбэлжэлүүлэгдэхэ юм. Эндэхи байрань үшөө бэлэн болгогдоогүй.

Тус ажахы энэ харюусалгатай хаһадаа үшөө хүрэжэ ерээдүй гэхэдэ алдуугүй. Эндэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриин хэды ябуулагдажа байгаашье һаань, энэ ажалые улам түргэдхэхэ, дээрэ хэлэгдэһэн дутуу дундануудые дары түргөөр усадхаха гээшэ колхозой правлениин, партийна организациин мүнөөдэрэй зорилго болохо ёһотой.

Л. ЩЕНХОРОВ,
арадай хиналтын районно комитедэй инспектор.
Д. ШЕНХОРОВ,
«Саян» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша.
Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ЭРХИМ ЭМХИДХЭЛЭЙ, ЭДЭБХИТЭЙ ХАБААДАЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

СССР-эй профессиональна союзуудай Уставай ёһоор ВЦСПС-эй XI пленум СССР-эй профсоюзуудай ээлжээтэ XVIII съездые 1987 оной февралиин 27-до зарлаха тухай тогтоол баталан абаһан байна. Тэрэ съезд болотор профсоюзай бүхы органуудта тоосоото-һунгалтын суглаанууд олон конференцинүүд үнгэргэгдэхэнь. Энэ шухала, тон харюусалгатай кампанитай дахарамдуулан, бүхы организацинуудта эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха, тоосоон ба һунгалтые эрхим бэлэдхэлтэйгээр, эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ эрилтэ табигдана.

Профсоюзай эдэбхитэдэй семинар болон зүблөөнүүд болоһон, профкомуудай түрүүлэгшэнэртэ туһаламжа болгон тусхай методическа заабари зохёогдоһон, конференци бүхэндэ бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ хэрэгэй түлөө харюусаха түлөөлэгшэнэр томилогдоһон байна. Тэрэшэлэн профсоюзай хүтэлбэрилхы органуудай ерээдүйн бүридэл тушаа анхарал хандуулагдана.

Уридшалан тодорхойлһон эдэ болон бусад хэмжээ ябуулгануудай үндэһөөр тоосоото-һунгалтын суглаанууд һайн бэлэдхэлтэйгээр, эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэмээр. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, профсоюзай, 6,4 мянга шахуу бүлэгүүдтэ суглаан болоо. Энэ хадаа бүхы бүлэгүүдэй 70 гаран процент. Тэрэшэлэн профсоюзай эмхидхэлшэдэй, цеховэ комитедүүдэй, профбюронуудай, профкомуудай тоосоон зүбшэн хэлсэлдэжэ байна. Тоосоото һунгалтын суглаануудта бүхы гэшүүдэй 86,4 процент хабаадаа. Суглаануудта хабаадаһан дүрбэн хүн бүхэнэй нэгэниинь тоосоото-элидхэл тушаа үгэ хэлэбэ. Эдэ тоонууд хадаа, тоосоото-һунгалтын компаниин түрүүшын үдэрнүүдэй үрэ дүнгүүдые багсаамжалан харуулһан баримтанууд ааб даа.

Профсоюзай организацинуудта эхилээд байһан тоосоото-һунгалтын суглаануудта бэлдэхэ, үнгэргэхэ хэрэгтэ партийна, совет болон ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай обкомуудай аппарадай хүдэлмэрилэгшэд [illegible]тэйгээр хабаадалсана гэжэ тусхайлан тэмдэглэхэ шухала.

1986 оной түсэб болон абаһан социалис уялгануудые хэр дүүргэлгэдэжэ, үйлэдбэридэ эрдэм болон техникын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудай ямараар нэбтэрүүлэгдэжэ байһан тухай, ажалай эмхидхэл болон журам һайжаруулгын асуудалнууд суглаануудта хабаадагшадай анхаралһаа бишыханшье хадуурнагүй. Энэ талаар хүдэлмэри яһала ябуулагдана гэжэ хэлэхээр байна. Тэрэнэй аша туһаар энэ жэлэй түрүүшын хахадай туршада нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 7,9 процентээр дээшэлээ. Түсэбһөө үлүүлэн 16 миллион түхэригэй продукци гаргагдаа бшуу. Тиихэдэ мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Сентябриин 5-да республикамнай бүхы дээрээ һү тушааха юһэн һарынгаа даабари дүүргэжэ шадаа.

Ажалша олон коллективүүд шэнэ нэмэлтэ уялгануудые абана. Тиихэдээ ажалай бүтээсые улам дээшэлүүлхэ, продукциин болон хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха асуудалда гол анхаралаа хандуулна. Жэшээнь, Ленинэй орденто Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив 1986 ондо бэелүүлхээр абаһан социалис уялгануудаа дахин хаража, зүбшэн хэлсээд байхадаа, түсэбһөө гадуур 100 мянган түхэригэй товарна продукци нэмэжэ гаргаха, 1 миллион 300 мянган киловатт-час электрын элшэ, 300 тонно (условно) түлишэ алмаха арга боломжотой байһанаа мэдүүлээд байна.

Жэшээнүүдые үшөө нэмэхэ болоо хада, Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэрилэгшэд түсэбһөө гадуур 40 мянган түхэригэй хоёр мянган тонно цемент үйлэдбэрилхэбди гэһэн уялга абанхай. «Жилгражданстрой» трестын нүхэд В. А. Находкиной, В. К. Рубцовой даадаг барилгашадай бригаданууд нэгэ миллион түхэригэй хэмжээтэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэбди гэжэ бэеэ уялгалба. Эдэ коллективүүдэй үүсхэлые тус трестын найман бригада дэмжээ.

Агуухэ Октябриин революциин 70 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөөн улам үргэдэжэ байна. Энэ хүдэлөөн Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай, Улаан-Үдын авиационно заводой, [illegible] предприятинуудай коллективүүдтэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

«Теплоприбор» заводой штамповочно цехэйхид «СССР-эй профсоюзуудай XVIII съездэдэ — 18 габшагай неделии» гэһэн уряатай социалис мүрысөөн [illegible]. Тэрэнь бусад предприятинуудта үргэнөөр дэмжэгдэһэн байхэ юм.

Тоосоото-һунгалтын суглаанууд [illegible] КПСС-эй ЦК-гай тогтоол [illegible] Архи [illegible]

[illegible]

Совет [illegible] Авиазаводой, ЛВРЗ-гэй, Шэнэ-Бэрээнэй үйлэдбэриин нэгэдэлэй, Сэлэнгын целлюлозо-картонной комбинадай, Шулуутайн леспромхозой, Бэшүүрэй совхозой болон бусад клубууд [illegible]

Үйлэдбэриин болон нииитэ эмхидхэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха, аша үрэень дээшэлүүлхэ талаар профсоюзай олон комитедүүдэй баян дүршэлтэй боложо байһыень тоосоото-һунгалтын суглаанууд батадхан харуулна. Тиимэшүүлэй тоодо электростанцинуудай болон электротехническэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком, авиационно ба локомотив-вагон заһабарилгын заводуудай, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай профсоюзай комитедүүд оролсоно.

[illegible]

Л. БОЛДОНОВ, республикын профсоюзуудай соведэй секретарь.

ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЭГҮЙ ХҮНҮҮД БАЙХАГҮЙ

Тээсгэн сентябриин тэн багаар юһэн һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа бройлерно шубуунай мяха үйлэдбэрилдэг Загарайн нэгэдэлэй коллектив элидхээ.

Жэлэй эхинһээ хойшо 43 мянган центнер шубуунай мяхан гүрэндэ тушаагдаа гэхэ гү, али юһэн һарын түсэбһөө 343 центнерээр ехэ мяхан худалдагдаа.

Фабрикын шубуушад-операторнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ мяхалиг үүлтэрэй тахяагай дальбараануудые бройлерно аргаар, түргэнөөр дэгжээдэг шубуушад Л. А. Ларионова, К. К. Жигжитова, Г. Б. Сиратова, Т. Ф. Теслева, Ю. П. Прохорова, Н. В. Вишнякова болон бусад шубуунай мяха тушааха найман һарынгаа түсэбыө 123—135 хүрэтэр процент дүүргээ. Жэшээнь, үнинэй шубуушан-оператор Галина Батуевна Сиратова нүхэртээ бүхыдэнь 1123 центнер шубуунай мяха тушаагаа. Дальбараа бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 19,2 граммаар нэмээжэ, тус бүриинь 1,4 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагаа. Тобшолон хэлэбэл, коллектив соо түсэбөө дүүргээгүй нэгэшье шубуушан үгы юм.

К. ЦЫБИКЖАПОВА, фабрикын экономист.
Загарайн район.

ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГЫН АША ЕХЭ

(ТОЛИЛОГДООГҮЙ БЭШЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ)

Ниитын адууһа малда үбһэ, тэжээл бэлэдхэжэ, нөөсэлжэ абаха эршэтэ халуун хүдэлмэри мүнөө гол түлэб түгэсхэгдэжэ, ажахынуудай сабшалангууд дээрэ хон-жэн болобо.

Байгша ондо республикын бүхы колхоз, совхозуудта, үбһэ, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри урда урдынхиһаа эмхитэйгээр, олон хүн зоной эдэбхитэй хабаадалгатайгаар ябуулагдаа гэжэ тэмдэглэхээр. Тиигэжэ олонхи районууд, ажахынууд үбһэ, сенаж, силос, витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбүүдээ амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Һүүлэй мэдээгээр, республика дотор үбһэ хуряажа абаха түсэб 101,5 процент, сенаж —108, силос—96 процент, витаминтай ногооной гурил татаха даабари 103 процент дүүргэгдээ.

Ажахынуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ямараар ябуулагдажа байһан, ямар бригада, звенонуудай, ямар түрүүшүүлэй габшагай шангаар, үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ байһан тухай манай уншагшад, хүдөө бэшэгшэд, манай корреспондентнүүд үдэрһөө үдэртэ дуулгажа байгаа.

Тиимэһээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ, эрхим шанартай тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ бүгэдын хэрэг гэжэ хүнүүдэй бултадаа ойлгон, энээндэ һанаа сэдьхэлээ хандуулжа, хараһан, мэдэһэнээ саг сооньолониитэдэ мэдээсэхэ, дуулгаха гэжэ оролдоһонииинь һайшаалтай. Энээнэйнь түлөө газетын редакци уншагшад болон хүдөө бэшэгшэдтээ баяр баясхалан хүргэнэ.

Мүн али нэгэ шалтагаанаар саг соогоо толилогдоогүй бэшэгүүд тухай эндэ тобшо тэдыгээр дурдаха шухала.

Манай үнинэй хүдөө бэшэгшэ Б. Дондупов Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үбһэшэдэй звенонуудай эршэмтэй ажал тухай хэдэн мэдээсэл эльгээһэн байна. Жэшээнь, Рабдан Бадмаевай даадаг оньһожоруулагдамал звеногой, ажалаа гараар, морёор хэдэг Ж. Ц. Доржиевай звеногой үбһэшэдэй магтаалтайгаар хүдэлжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ байһан тухайнь тэрэ бэшээ. Р. Э. Бадмаевай даадаг звено бүри августын һүүл багаар 2500 центнер үбһэ сомоод байгаа.

Хориин районой Хүрбын совхозой ахалагша хонишон коммунист Л. Б. Будаев, үнинэй луговод Н. З. Закиров гэгшэдэй өөһэд өөһэдынгөө гэр бүлын, түрэл түхэмэй хүнүүдһээ бүридэһэн звенонуудые эмхидхэжэ, даалгагдаһан сабшалан дээрэһээ үбһэ һайнаар абажа байһан тухайнь уншагша Ц-Х. Гомбодоржиева бэшээ.

Байгша ондо Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Тоорын бригаданууд болон үбһэшэдэй звенонуудай, тэдээндэ туһалалсахаяа ерэһэн шефүүдэй габшагай шангаар хүдэлжэ, үбһэ, сенаж, силос болон витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбөө муу бэшээр дүүргэжэ байһан тухай Түнхэнһөө бэшэг ерээ һэн. Илангаяа ажахын Шулуутын отделениин В. Г. Шаглановай даадаг звеногойхид онсо шалгаржа, бүхыдэнь 1550 центнер үбһэ сомоод, даабаряа 103,8 процент дүүргэбэшье, тэжээл бэлэдхэлгые үргэлжэлүүлжэ байһан тухайнь автор бэшээ һэн. Зуун-Моринной отделениин Н. Б. Дарбаковой звенодо һургуулиин һурагшад эдэбхитэйгээр туһалалсаһан, һуралсалай эхилтэр тэдэнэй хүсөөр ехэ үбһэн абтаһан байна. Ахалагша классуудай һурагшад Б. Шалдушкеев, Ю. Галсанов, П. Манзарханов болон бусад гар хажуураар үбһэ сабшалсаа, тармалсаа, һурилэлсөө.

Хориин районой «Георгиевский» болон Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозуудта үбһэ хуряалгын ямараар ябуулагдажа, витаминтай ногооной гурилай хэр татагдажа, байһан тухай хэдэй бэшэг ерээ. Тусхайлбал, «Георгиевский» совхозой Ж-Д. Т. Жалсараевай даадаг звеногойхидой хайшан гээд богони болзор соо 4500 центнер үбһэ бэлэдхэжэ, долоон хоногой дүнгөөр, КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шанда хүртөө. Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхоздо АВМ тухэлэй агрегат хүдэлгэдэг звеногойхид 200 тонно ногоон гурил бэлэдхэхэ даабаритай һаа, тэрэнээ 400 тоннодо хүргэхын түлөө тэмсэжэ байһан тухайнь автор мэдээсэнэ.

Сагай уларилай хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда хүдэлжэ, сабшалан дээрээ ургаһан ногоо һоогооборишье үлөөнгүй сабшажа байһан «Пограничный» совхозой нэгэ звеногой үбһэшэдэй хүсэл оролдолго тухай Е. А. Сурмач Хяагтаһаа бэшээ.

Гэхэтэй хамта олохон авторнууд бэшэжэ байһан гол темэеэ дэн ехээр алдажа, жэжэхэн асуудалнууд болгоно, хэды шэнээн тэжээл бэлэдхэгдээ, тиимэ хүнүүд һайнаар хүдэлөө гэжэ ябуud дурдаад лэ үнгэршэнэ. Тэрэ мүртөө зарим бэшэгшэд нэгэл асуудалаар багахан бэшэгүүдые дээрэ дээрэһээнь нэгэл ажахыһаа эльгээдэг. Тэдэниие хуу һубарюулан толилхын аргагүй байдагынь мэдээжэ. Иихэдээ тобшо мэдээсэлнүүд хэрэггүй һэч гэнэгүйбди. Харин ямар нэгэ шухала ушар, толотомо үрэ дүнгүүд, илалта туйлалтанууд тухай бэшэгшэдэй байра дээрэһээ тэрэ дары, саг соогоо мэдээсэжэ байдаг һаань, тон һайн ааб даа. Гадна үйлэ хэрэгүүд, түрүү хүнүүд, коллективүүд тухай удха шанартайгаар тобойсо гаргажа, шэнжэлхы, тайлбарилхы удхатайгаар бэшэгдэһэн статья, тэмдэглэлнүүд ехэл хэрэгтэй.

Илангаяа мүнөө бүхы юумэндэ хурдадхалга, шэнэдхэн хубилгалга түйлаха эрилтын табигдажа байһан үе сагта нютаг нютагуудта хүнүүдэй һанал бодолой, хүсэл эрмэлзэлэй анхарал оролдолгын хэр хубилжа, ямар шэнэ юумэнэй бии болжо байһан тухай ухамайлан хаража, адаглажа бэшыт гэжэ уншагшадтаа, хүдөө бэшэгшэдтэ хандаха байнабди.

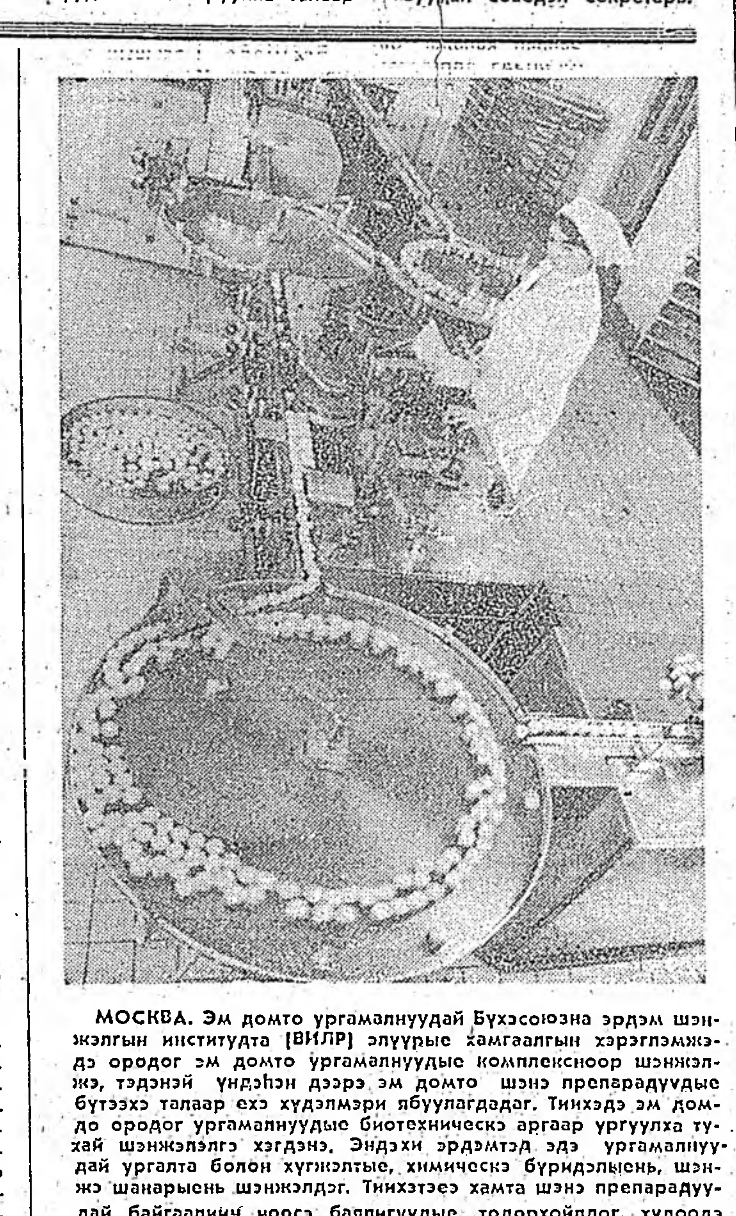

МОСКВА. Эм домто ургамалнуудай Бүхэсоюзна эрдэм шэнжэлгын институтда (ВИЛР) элүүрые хамгаалгын хэрэглэмжэдэ ородог эм домто ургамалнуудые комплексноор шэнжэлжэ, тэдэнэй үндэһэн дээрэ эм домто шэнэ препарадуудые бүтээхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдадаг. Тиихэдэ эм домдо ородог ургамалнуудые биотехническэ аргаар ургуулха тухай шэнжэлэлгэ хэгдэнэ. Эндэхи эрдэмтэд эдэ ургамалнуудай ургалта болон хүгжэлтые, химическэ бүридэлыень, шэнжэ шанарыень шэнжэлдэг. Тиихэтээ хамта шэнэ препарадуудай байгаалиин ноосэ баллигуудые тодорхойлдог, хүдөөдэ ургадаг эрхим шанартай ургамалнуудыень промышленна аргаар ургуулдаг болгохо мэтын шухала хэрэгүүд тэдэнэй гол анхарал татадаг байна. Гансал арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада ВИЛР-эй коллектив эм домто 12 шэнэ зүйл бүтээһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ВИЛР-эй үйлэдбэри-туршалгын заводой эм домто бэлэн препарадуудые багсалан амһарталгын автомат шэнэ лини.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум[...]

РСФСР-эй АГРОПРОМЫШЛЕННА КОМПЛЕКСЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН [...]ДЭЙ КОЛХОЗНИГУУДЫЕ, ХҮДЭЛМЭРИШЭД БОЛОН МЭРГЭЖЭЛТЭДЫЕ [...]ДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ болон буйлуулха талаар түсэбэ[...]хи табан жэлэй даабаринууд болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэ[...] амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

АРАДУУДАЙ ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРДЕНООР

Арзухаев Мэлс Ошоровичые — Ахын районой «50 лет Октября» колхозой малшан.
Архипов Сергей Григорьевичые — колбасагай заводой хүдэлмэришэн, Улаан-Үдэ город.
Батомункуев Николай Дашиевичые — Хяагтын районой Алтайн совхозой директор.
Болонев Денис Прокопьевичые — Тарбагатайн районой «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ.
Вершинина Татьяна Тихоновнае — Прибайкалиин районой «Ильинкинский» совхозой һаалишан.
Голендухин Михаил Зиновьевичые — Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой хонишон.
Гомбоева Цыбик Намсараевнае — Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.
Грудинина Екатерина Ивановнае — Зэдын районой Борьёогой совхозой һаалишан.
Доржиев Александр Будаевичые — Могойтын заһабарилгын-техническэ предприятиин ахамад инженер, Хурамхаанай район.
Жамбалова Бутидма Очировнае — Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой һаалишан.
Жамнянов Саян Дармаевичые — Түнхэнэй районой Саянай совхозой бригадир.
Кузнецов Николай Ивановичые — Буряадай АССР-эй Госагропромой түрүүлэгшын орлогшо.
Машанов Михаил Даниловичые — колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэдэг Буряадай хүдөө ажахын техникумэй директор.
Митыпова Хандажап Мижытовнае — Яруунын районой «Победа» колхозой һаалишан.
Нагаева Любовь Фокеевнае — Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.
Орлов Александр Александровичые — Баргажанай районой Шитханай совхозой фермые даагша.
Пермяков Петр Трофимовичые — Кабанскын районой Хандалын совхозой механизатор.
Порхоев Владимир Дашеевичые — Захааминай районой Санагын совхозой директор.
Пруидзе Геннадий Варламовичые — Загарайн районой Онохойн совхозой директор.
Рабдаев Гасрон Лубсановичые — Зэдын районой Борьёогой совхозой хонишон.
Раднаев Дашидондок Раднаевичые — Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой механизатор.
Ринчинов Вас[...]чые — Баунтын р[...] линдын совхоз[...]
Ринчинова В[...]новнае — Хорин[...] Хориин совхоз[...]
Родионова Га[...]евнае — «Байкал[...] сал-туршалгын [...]шан, Ивалгын р[...]
Смирнов Юри[...] — «Бурятскагропро[...] гэдэлэй Зэдын [...]рондын оньһо[...] нүүдэл колонни[...]
Тыхеева Анна [...] — Кабанскын шу[...]рикын шубууш[...] район.
Хубисхалов Д[...]вичые — Бэшүүрэ[...] Бодонгуудай со[...]низатор.
Цыбикдоржиев[...]мановнае — Загар[...] заводой мастер.
Цыденов Васи[...]евичые — Баргажа[...] Уланай совхозо[...]
Цыдыптаров Цы[...]жаповичые — Хяа[...] Ранжуровай нэр[...]хозой механизато[...]
Чирков Алекс[...]вичые — «Бурл[...] үйлэдбэриин нэг[...] Бэрээнэй гол [...]сарь, Загарайн [...]

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Айсуева Зинаида Цырендоржиевнае — Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.
Арданов Владимир Лопсоновичые — Ахын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.
Аюшеева Вера Гомбоевнае — Түнхэнэй районой Харбяангуудай совхозой һаалишан.
Бадеева Феодосия Георгиевнае — Буряадай АССР-эй Госагропромой түрүүлэгшын орлогшо.
Баженова Татьяна Алексеевнае — Хойто-Байгалай районой «Эстония» совхозой һаалишан.
Базарова Валентина Очировнае — Бэшүүрэй районой Бэшүүрэй совхозой хонишон.
Балдуев Андрей Цыреновичые — Буряадай хүдөө ажахын институдай ректор.
Батомункуев Осор Нимаевичые — Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын совхозой звеньевой.
Белых Любовь Михайловнае — Буряадай туршалгын-мелиоративна станциин туршалгаүйлэдбэриин ажахын тугалшан, Загарайн район.
Борисов Никита Анкудиновичые — «Бурятскагропромхимия» үйлэдбэриин нэгэдэлэй Саянтын районууд хоорондын баазын автомобилиин жолоошон.
Бородин Георгий Николаевичые — Буряадай республиканска ажахынууд хоорондын лесхозуудай үйлэдбэриин нэгэдэлэй түрүүлэгшэ.
Будаев Галсан Шалбоновичые — Хурамхаанай районой Аргатын совхозой механизатор.
Будаев Ринчин-Жап Дамдиновичые — Улаан-Үдын шубуунай фабрикын бригадир, Ивалгын район.
Будаева Розалия Бубеевнае — Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.
Будковская Валентина Тихоновна — Улаан-Үдын районой «Сэлэнгэ» совхозой директор байһан.
Бузина Анна Васильевнае — Хяагтын районой «Дружба» колхозой һаалишан.
Бурдуковский Влас Егоровичые — Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой фермые даагша.
Бурдуковский Георгий Никитовичые — Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой механизатор.
Вандакова Елизавета Бальжиевнае — Зэдын районой «Октябрьский» совхозой һаалишан.
Варфоломеев Кондрат Михайловичые — Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхозой бригадир.
Васильева Галина Павловнае — Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхозой һаалишан.
Вишнякова Анна Демьяновнае — Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой овощевод.
Вокин Николай Тихоновичые — «Бурятагропромстрой» нэгэдэлэй Тарбагатайн ажахынууд хоорондын оньһожоруулагдамал нүүдэл колонниин газоэлектро-гагнууршан.
Гарманова Людмила Александровнае — Баргажанай райпищокомбинадай директор.
Гаськов Владимир Федоровичые — Татауровай авто-заһабарилгын заводой директор, Прибайкалиин район.
Главатских Борис Федотовичые — Буряадай һүнэй промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлэй ахамад инженер.
Гомбожапов Балдан-Нима Гомбожаповичые — Зэдын районой Борьёогой совхозой хонишон.
Гуров Вячеслав Ивановичые — хүдөөгэй барилгын проектнүүдые зохёохо талаар Зүүн-Сибириин гүрэнэй институдай Буряадай филиалай ахамад инженер.
Гусева Прасковья Яковлевнае — Кабанскын районой Твороговско шубуунай фабрикын һаалишан.
Дампилов Дымбрыл Дандаровичые — Хэжэнгын районой Ушхайтын совхозой механизатор.
Жапов Бултат-Цырен Доржиевичые — Сэлэнгын районой Сэлэнгын совхозой хонишон.
Жилин Андрей Ильичые — Кабанскын районой «Шергинский» совхозой отделениие эрхилэгшэ.
Загидулина Фания Мингалеевнае — Хориин районой Хүрбын совхозой хонишон.
Ильина Вера Лазаревнае — Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой һаалишан.
Калашников Иван Фокеевичые — Тарбагатайн заһабарилгын-техническэ предприятиин газоэлектро-гагнууршан.
Козлова Наталья Ефимовнае — Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой һаалишан.
Комиссарова Мария Дареевнае — Түнхэнэй районой Түнхэнэй совхозой тугалшан.
Копыткова Галина Владимировнае — Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхозой һаалишан.
Костикова Тамара Андреевнае — Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай бригадир.
Краснопеев Леонид Николаевичые — Хориин районой Хүлэй совхозой хонишон.
Куперман Михаил Ануфриевичые — «Бурятскагропромтехмонтаж» үйлэдбэриин нэгэдэлэй директорэй орлогшо.
Лубсандашиева Гэнгэнэ Лубсанчойроповнае — Зэдын районой «Мир» колхозой һаалишан.
Лыгденов Бадма Абидуевичые — Захааминай районой Енгорбойн совхозой фермые даагша.
Матхеев Владимир Васильевичые — Үрэ жэмэс-овощой продукци үйлэдбэрилдэг Буряадай республиканска үйлэдбэриин нэгэдэлэй начальник.
Машнев Александр Юндуновичые — Сэлэнгын районой «Эрдэм» совхозой малшан.
Мелентьева Анна Викторовнае — Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой тугалшан.
Минаев Даниил Зиновеевичые — Тарбагатайн районой Ленинэй нэрмэжэтэ колхозой хонишон.
Москвитин Прокопий Павловичые — Захааминай районой Михайловкын [...] механизатор.
Мункуева Цы[...]дановнае — Зэды[...] «Заречный» со[...]шан.
Нагаев Леонид [...]чые — Хэжэнгын [...] хоорондын лес[...]тор.
Найчукова Св[...]новнае — бройлер[...] лэдбэрилхэ [...] нэгэдэлэй генер[...]тор.
Намсараев М[...]жаповичые — Хяа[...]ной «Дружба» [...]ханизатор.
Нартуева Вал[...]новнае — мяхан[...]ленностиин Буря[...]бэриин нэгэдэлэ[...]нолог.
Нечкина Надеж[...]нае — Кабанскын [...] Кабанскын шуб[...]кын һаалишан.
Петров Никон[...]чые — Мухар-Шэб[...]оной «Знамя Л[...]зой автомобили[...]
Пинтаева Ек[...]евнае — Хэжэнгы[...]гаһатын[...] совхозо[...]
Прасков Нико[...]чые — Яруунын р[...]нын совхозой [...]
Пуховской В[...]ловичые — Буря[...] Госагропромой [...] нэгэдэхи орлогш[...]
Ринчиков Ба[...]вичые — Мухар-Ш[...]оной «Одон» со[...]шон.
Рябкин Анатол[...]чые — Хяагтын р[...]граничный» сов[...]
Савчиков Евге[...]вичые — «Бурята[...] нэгэдэлэй Заре[...]нууд хоорондын [...]лагдамал нүүдэл[...]дэлмэрилэгшэ, [...]род.
Самданова М[...]нае — Хяагтын р[...]тын совхозой [...]
Седов Юрий [...] Түнхэнэй район[...] колхозой түрүү[...]
Семенов Вас[...]вичые — Торин[...]водой хонишон, [...]
Скуй Михаил [...]вичые — Хурамха[...]мышленна район[...] Могойтын заһа[...]ническэ предпри[...]билиин жолоош[...]
Смолина Люб[...]дровнае — Бэшүү[...] «Победа» колхо[...]чальник.
Сони Никол[...]чые — Тарбага[...] «Забайкальский» [...] совхозой дирек[...]
Стайсупов Ни[...]дровичые — З[...] Боцын совхозо[...]
Сычков [...]ловнае — «Бурл[...]ект» гэжэ [...] дай секторэй [...]
Ткачёв Григор[...]вичые — Ороны[...]гын-техническэ [...] директор, Ивалг[...]

СССР-эй Верховно Соведэй П[...] Түрүүлэгшэ А[...]

СССР-эй Верховно Соведэй П[...] Секретарь Т. МЕ[...]

Москва, Кремль. 1986 оной августын 29.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ПАРТНЕРНУУДАЙ ЭБТЭЙ БАЙХАДА

ЦЕЛИНОГРАД. Областиин таряашад болон жолоошод Аккульска элеваторай коллективые найдамтай партнернай гэжэ тоолодог болоо. Тэдэнэр хүдэлмэрээ таһалгаряагүй һайнаар эмхидхэжэ шадана. Орооһоной эгээл ехээр орожо байха үедэ проектээр харгалагдаһанһаа хоёр дахин ехэ ороо һо сүүдхэ бүри тушаажа абадаг байна.

Энээнэй тулада ехэ гаргаша хэрэгтэй болоогүй. Элеватор дээрэ нэн түрүүн шэгнүүрнүүдые, ороо һо буулгадаг түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн заһаһан байгаа. Тиигэжэ автопоезднууд түргөөр хангагдадаг болоо. Ороо һоной ехээр асаргадаха үедэ транспортын зарим хубиие эльгээхэ тусхай талмай байгуулагдаа юм. Ороо һо зөөлгые залан хүтэлхэ түбэй диспетчернүүд ЭВМ-эй туһаламжаар жолоошодто хүдэлмэриин графигуудые табижа үгэнэ.

КОМПЬЮТЕР — ЗАХИЛШАНАЙ ХАНИ

КИШИНЕВ. Городой хангалгын албанай «электронно диспетчер» радиотелевизионно болон гэрэй бусад техникэ заһабарилха түрүүшын захилнуудые абажа эхилбэ. Эндэ, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын республиканска үйлэдбэриин «Универсал» нэгэдэлдэ захилнуудые тушаан абажа, хубаарилха автомат түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулагдаа.

Энээнһээ хойшо захил абадаг бюродо табан оператор саг үргэлжэ дежурладаг байха. Тэдэнэр захил абаад, тэрэниие ЭВМ-дэ дамжуулна. Энэ үедэ участогай механик хаана байнаб, хүдэлмэрөө хэзээ дүүргэхэб, захилда заагдаһан адреста хүрэхын тула хэды саг хэрэгтэйб гээд машина саг дары тодорхойлоод үгэнэ. Хэрбээ дурадхаһан сагайнь захилшан[...]тай бэшэ һаань, [...] саг дахинаа х[...]

Хүдэлмэриин [...]лээр ЭВМ [...] бүхэндэ удаад[...] дэлхэ маршрут[...]нэ. Тэндэнь [...]ресууд, аппара[...] приборнуудай [...] дэрһэн зүйлн[...]

Хангалгын А[...]ска ехэ аша[...]той. Штадай [...] механигуудай [...]сын дээшэлһ[...] һоор һанадаг [...]лоходо, 75 мянг[...]лэй туршад[...]на.

ҺАЙЖАРХА БАЙҺАНДАНЬ ҺАЙДАХААР

[illegible]

шахуу хүн зониие зоожэ байгаа ажахын тоосоогоор хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн хөөрэлдөөн...

нэрнай декретнэ амаралтада байна. Тиимэһээ үлөөд байһан хүнүүд бүхы ажалаа хоорондоо хубааже шахуу бүтээнэ гээшэбди. Иимэ байдалда ороод байхадаа, хүдэлмэреэ ондоогоор эмхидхэхэ, хубилгаха ушартай болоогдоо һэн.

— Ямараар эмхидхэжэ эхилээбта, хөөрэжэ үгыт.

— Нэгэдэхеэр, би эндэ хүдэлжэ эхилһээр һаянайб. Хахад жэл боложо байна. Эрхүү хотын автовокзалай хүдэлмэрилэгшэд үнгэрһэн зун манда ерээ һэн. Ажалаа шэнэ эрилтын ёһоор хайшан гэжэ хубилгаха, хүн зониие хангаха хэрэгтээ гомодол багатайгаар хүдэлдэг болохо тухайгаа хөөрэлдөө һэмди. Тиигэжэ зүбшөөд байхадамнай, эгээл зүб, эгээл үнэн харгы — бригадна подряд гэжэ тоологдоо һэн. Тиигээд августын 1-һээ хойшо бидэ ажалдаа подрядна гурим нэбтэрүүлээбди.

— Иван Иванович, подрядна гурим эмхидхэһэн тухайгаа тобшохоноор хэлэжэ үгыт.

— Бүхы хүдэлмэришэднай хоёр халаан гэхэ гү, али хоёр бригада боложо хубааранхай. Бригадир гэхэ гү, али халаанай начальник ахалагша диспетчерэй салин дээрэ хүдэлнэ. Кассир, диспетчер гэхэ мэтэ — баран халаанай начальнигай хүтэлбэри доро хүдэлдэг юм.

Бригадын гэшүүн бүхэндэ тусхай карточка бии болгогдонхой. Хүн зониие хангалгада хабаатай бүхы мэдээсэлнүүд тэрээн дээрэнь тэмдэглэгдэдэг. Тэдэ тэмдэглэлнүүдэй үндэһөөр һара, квартал бүхэнэй дүн гаргагдажа, коллектив дотор соносхогдодог. Иигэжэ хүдэлдэг болоһонһоомнай хойшо пассажирнуудай зүгһөө гомдолой орохо ушар хараа байса үсөөрһэн байна. Түрүүн пассажирнуудые автобустонь һуулгажа, маршрудаарнь ябуулдаг контролернуудта гомдол илангаяа олоор ородог байһан. Мүнөө тиимэ юумэ үгы шахуу болонхой.

Улаан-Үдын автовокзалай начальник И. И. Третьяковой хөөрөөнһөө тобшолол хэхэдээ, сагай эрилтын ёһоор тэндэ хэгдэжэ байгаа хубилалтын түрүүшын алхамууд ашаг үрэтэ дүнгүүдээ харуулжа эхилээ гэжэ тэмдэглэхэ ушартай.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада тус автовокзалһаа 435 мянган 579 пассажир Буряад оронойманай районуудта (хото шадарай газарнуудгүйгөөр) ошоһон байна. Энэнь үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө 51.179 хүнөөр олон болоно. Хэрбээ һара һараарнь абажа харабал, байгша оной июль соо нёдондонойхиһоо 9 мянга гаран хүн, август соо 6927 хүнөөр олон пассажир Улаан-Үдын автовокзалһаа эльгээгдэһэн байха юм.

Автовокзалай коллектив хүдэлхэ хүн зоноор дуталдадаггүй һаа, хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ шададагайнгаа ашаар түсэбтэ даабаринуудаа, абаһан социалис уялганууддаа сүм дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, ажаһуудалай хэрэгсэлнүүдээр хангаха талаар (хадагаламжын камера, комиссионно суглуулбари ордог) хахад жэлэйнь түсэб 110 процент дүүргэгдээ.

— Холын замда мордохоёо байһан пассажирнууд халуун хоолоор хангагдадаг гү? — гэжэ нүхэр Третьяковһоо асуухадамнай, сэдьхэлэй дүүрэн хангалтагүйгөөр иигэжэ хөөрөө һэн:

— ВСУРП-ын ОРС-ын буфет вокзал дээрэмнай олон жэлэй туршада хүдэлдэг. Һара бүхэндэ дунда зэргээр 14 мянга гаран түхэригэй эдеэ хоол худалдадаг.

— Теэд энэнь ехэ гү, али бага гү!..

— Бидэ ооһэдөөшье сэхэ хэлэжэ шадахагүй байнабди. Юундэб гэхэдэ, тус ОРС үһан замай порт ба судна бүтээлгын завод хоёрой хүдэлмэришэдые хангадаг. Һая ОРС-ынь хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа, буфедэй хүдэлмэриие һайжаруулха тухай хөөрэлдэгдэһэн гээшэ. Тиимэһээ найдаха, хүлеэхэ болонобди.

Һүүлээрнь вокзалай хоёрдохи дабхарта гаража, пассажирнуудай амардаг таһалгада оробобди. Эхэнэрэй таһалга соо 11 дүн сагаан орон жэрынэ. Столой хажууда һууһан эхэнэртэй танилсахадамнай, Яруунын районой «Победа» колхозой тугалшан Т. А. Григорьева болобо. «Түрэл гарал, танил таламнай городто байгаа ааб даа. Хүниие даража байнхаар гээд, сэхэ гостиницада ерэгшэб. Эндэ түрүүшынхеэ зогсоо бэшэб. Дулаахан, сэбэрхэн газарта һанаа амар амархада яанаб», — гэжэ тэрэ эхэнэр хэлээ һэн.

Үнэхөөрөөшье, энэ талаар эндэ һайн, энэ эхэнэрэй хэлээшые зүбшөөмөөр.

Тус вокзалай 2-дохи дабхарай хүлеэлгын зал соо оробобди. Иимэ залай эндэ байдагые, сэхыень хэлэхэдэ, хүдөөгэй зарим нэгэн мэдэхэшьегүй байжа болоо. «Пассажирнууднай энэ залдамнай юундэшьеб дурагүй юм. Тэдэниие дороһоо (доодо залһаа) дээшэнь гаргажа ядаад байнабди. Авиабилედэй касса «Союзпечатиин» киоск хоёрые 1-дэхи дабхарһаа хоёрдохидо гаргаха гэжэ байнабди. Тиихэдэмнай доромнай зай гаража үгэхэ. Тиигэһэнэй ашаар кассануудайнгаа уйтахан таһалгануудые үргэдхэхэ аргатай болохобди. Пассажирнуудта уужам боложо үгэхэ», — гээд автовокзалай начальник хэлээ һэн.

В. ТОКТОХОЕВА.
бэшэжэ абаба.

Октябриин 1 — КНР-эй байгуулагдаһан үдэр

АЛТАН НАМАРАЙ ҺАЙНДЭР

Пекиндэ, тэрэнэй оршон тойронхи нютагуудта алтан намарай үдэрнүүд хүрэжэ ерэбэ. Дулаан, наранай элшын задарһан хуурай сэлмэг үдэрнүүд. КНР-эй ниислэлэй үйлсэнүүд, талмайнууд транспарантнуудаар, лозунгнуудаар шэмэглэгдэн гоёогдонхой. Городто ажаһуугшад горшоогхонууд соо ургуулһан хризантемэ болон бусад һайхан сэсэгүүдые үйлсэ болон талмайнууд дээрэ гарган табиба. Өөһэдөөшье гоёор хубиланхай. Хотын худалдаа наймаанай газарнуудта хүн зон дүүрэн. Ёһотойл һайндэрэй байдал үзэгдэнэ. Ороной арад Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһаар 37 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна.

Энэ баяр ёһололто һайндэрэй урдахана хитад-совет хани барисаанай бүлгэмэй түрүүлэгшын орлогшо Ши Цзиминай үдэшэлгэ доро посол О. А. Трояновский түрүүтэй СССР-эй посольствын хүдэлмэрилэгшэд Хитад-совет хани барисаанай коммунын айлшад болобо. Тэндэ хани халуун уулзалганууд, нүхэд ёһоной хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна.

Коммунын мүнөөдэрэй ажабайдал хадаа 1949 ондо арадай засагай илаһан сагһаа хойшонхи жэлнүүдтэ хитад арадай эрид нэтэрүү ажалай аша туһаар туйлагдаһан амжалтын бодото гэршэ болоно. Урдань ахир зааханууд рисэй болон шэниисын полинуудаар хүреэлэгдэһэн газарта шэнгэшэһэн таряашадай шабар гэрнүүдэй байһан дайдада мүнөө коммунын агропромышленна томо ажахы байгуулагданхай. Удаан үедэ үргэлжэлһэн «соёлой хубисхалай» уршагта сагай тохёолдобошьо, эдэ бүгэдэн илангаяа орониие хүгжөөлгын урдахи, мүн зургаадахи (1981—1985 онууд) түсэбтэ табан жэлнүүдэй туршада туйлагдаһан эли бодо үрэ дүн болоно бшуу.

Пекин болон город шадархи деревнинүүдэй нэгэдэн үргэдхэхэ үедэ хитад-совет хани барисаанай коммуна городой оршомдохи нэгэ хубинь болоһон зэргэтэй. Тэрээндэ дүтэхэнэ «Шоуду» гэжэ металлургическа комбинат оршодог. Тус комбинат Пекин хоёрые газар дээгүүрхи үргэн транспорт, метрополитенэй шини холбодог юм.

Коммунын хойто шадар оршоһон ушар үйлэдбэриин байдалда нүлөөлхы үүргэ дүүргэнэ. Эхэ ажахы, мүн город шадарай бусад деревнинүүд ниислэлые тухэреэн жэлэй туршада шэнэ овощоор, алим жэмэсээр, мал ажалай продукцяар хангажа байдаг шуу. Энэ коммуна хадаа жэл бүхэндэ гүрэндэ 10 мянган гахай, 1,2 миллион килограмм үндэгэ худалдана. Урданайхида орходоо мүнөө орооһо абалгада гол анхарал хандуулагдадаг боложо байна. Даб дээрэ ажахын багахан лэ газар орооһото ургамалнуудые ургуулгада хэрэглэгдэнэ. 1,3 мянган гектар газарай хахадынь овощ тарилгада, 400 гектарынь алим жэмэс ургуулгада таһалагданхай гэжэ ажахын түрүүлэгшэ У. Юйкан хөөрэбэ.

Үйлэдбэриин хубаарилые үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгаһанай ашаар коммунамнай гансал хүдөө ажахы эрхилдэг бэшэ, харин комплексно нэгэдэл болон хүгжэжэ байна гэжэ түрүүлэгшэ хэлээ. Бүхы олзоорнь 15 процентнь мүнөө овощ болон мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэһөө абтана. Үнгэрһэн жэлдэ бүхы олзын 85 процентые промышленна предприятинууд, худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд, хангалгын албан оруулһан байна бшуу. Эдэ һалбаринууд ажахы эрхилэлгын оньһые шэнэдхэн хубилалгын үедэ байгуулагдаа юм.

Ажалай түлөөһые хүн бүхэндэ нэгэ хэмээр хубаарилан үгэхэ ушар зайсуулагданхай. Элдэб янзын гэхэ гү, али бригадна, бүлэгэй, гэр бүлын, нэгэ хүнэй подряд хэрэглэгдэнэ. Иигэжэ таряашадай, хүдэлмэришэдэй ажалай эсэсэй үрэ дүнгэй түлөө урмашал дээшэлнэ бшуу. Үйлэдбэри эмхидхэлгын шэнэ онол арга эли бодо һайн үрэ дүн туйлаха эрхэ байдал олгоһон байна. КНР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбтэ зургаадахи табан жэлэй туршада коммунын бүхы олзонь жэл бүри дунда зэргээр 20 процентээр ургаа. Үйлэдбэриин хүгжэлтэ таряашадай олзые дээшэлүүлнэ. 1985 ондо коммунын хүн зоной тус бүриин олзо дунда зэргээр жэл соо 800 юаньда хүрөө һэн. Энэ жэлдэ 900 юань хүрэтэр ехэ болохо гэжэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд найданги. Капитальна барилгада горитой анхарал хандуулагдана. Анхан хүдөөгэй коммуна байһан энэ хамтарал ошо ошотороо городой ажахын нэгэ хубинь болотороо хубилха зэргэтэй.

Бүхы орон дотор ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримай нэбтэрүүлэгдэжэ эхилхэдэ, гүрэнэй подрядна эмхинүүдээр дамжан, тус коммуна гадаадын дэлгүүртэ гараха эрхэтэй болоо юм. Һүнэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ заводто (коммунада һү һаалиин фермэ бии) хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаха тухай асуудалые шиидхэлгэдэ коммунын хүтэлбэрилэгшэд эзэн ёһоор хандаһан байгаа. Энэнь бүтээн гаргадаг продукциин сорт янзануудые олошоруулха, хэмжээе эрид ехэ болгохо арга олгохо юм гээд Юйкан хэлэнэ. Пекинэй болон город шадарай районуудай магазинуудта, ниитын эдеэ хоолой бусад эмхи зургаануудта һүнэй зүйлнүүдэй тон хомор байһые ажахын хүтэлбэрилэгшэд хараадаа абаһан байгаа.

Коммунын хоёр предприятида — шэлэй заводто ба нооһон зүйлнүүдэй фабрикада ошожо хараа һэмди. Шэлэй завод болбол иимэ продукци бүтээдэг ори ганса предприяти юм гэжэ энэ тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ хэлээ һэн. Шэлэй зарим приборнууд — пробирканууд, колбонууд, элдэб лабораторинууд болон эрдэм шэнжэлгын институдуудта хэрэгтэй шэл амһартанууд гүрэнэй захилаар имагтал энэ заводто бүтээгдэдэг. Бүтээн гаргадаг продукциинь 40-һөө дээшэ процентнь гадаадын оронуудта худалдаа наймаанда эльгээгдэдэг. Энээнэй түлөө коммуна гүрэнһөө мүнгэ, хэрэгтэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые абадаг.

Нооһон зүйлнүүдэй фабрика дээрэ 170 эхэнэр хүдэлдэг (тэрээнһээ гадна 4 мянган эхэнэр гэртээ ажалладаг). Тэндэ бүхы хүдэлмэринь гараар хэгдэдэг. Захилшадай дурадхагдаһан фасонууд болон захилнуудаар предприяти нооһон элдэб янзын хубсаһа хунар оёдог. Тэдэнь гол түлэб гадаадын худалдаа наймаанда гаргагдадаг. Продукциин зарим хубинь түүхэй эдэй түлөө түлбэри болгон эльгээгдэдэг.

Абтаһан ашаг олзонь гансашье үйлэдбэриие үргэдхэхын тулада бэшэ, харин коллективэй һуудал байдалые һайжаруулгада хэрэглэгдэдэг. Коммунын гэшүүдтэ шэнэ һайн гэрнүүд, һургуулинууд, медицинскэ пунктнууд баригдана. Коммунын оршодог газар дээрэ 77 һургуули бии. (Коммунада 250 мянган гэшүүд тоологдодог). Таряашадай гэрнүүдтэ телевизорнууд, хубсаһа угаалгын машинанууд, радиоприемнигууд, магнитофонууд бии болоо. Айл бүхэндэ нэгэ гү, али хэдэн велосипед бии. Аттракционуудтай, хүүгэдэй түмэр замтай амаралтын томо түб Пекинэй хүн зондо зорюулагдан баригданхай. Тэрэнэй үшөө хуулитаар нээгдээгүй байхада совет айлшад тэрэниие хараһан байна.

Ажахын байгууламжые имагтал шэнэдхэн хубилгажа, «хүн бүхэнһөө — шадабариинь зэргээр, хүн бүхэндэ — ажалайнь зэргээр» гэһэн социалис гол ёһо залан шууд бэелүүлжэ коммунынхид һуудал байдалаа гансал һайжаруулна бэшэ, харин ниислэл хотодо дүтэ, хото хүдөөгэй хоорондохи эд бараанай-мүнгэнэй харилсаа холбооной үргэдэжэ байһаниинь баһал туһа нэмэри болоно. Хитад-совет хани барисаанай коммуна болбол экономическа талаараа шадалтай, шэнэ эрхэ байдалда хүдэлжэ шадаха байһанайнгаа ашаар коммунануудай усадхагдаха үедэ тараагдангүй үлэһэн үсөөхэн ажахынуудай нэгэниинь юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ совет делегацинууд коммунынхидтэ нэгэнтэ бэшэ айлшалһан байна. Совет айлшадай коммунын коллективтэ бэлэглэһэн В. И. Ленинэй бюст ба бишыхан скульптура бидэнэй хөөрэлдэһэн ажахын правлени соо табяатай байгаа һэн. КНР-эй байгуулагдаһаар 37 жэлэй ойн һайндэртэй дашарамдуулан, СССР-эй элшэн сайд коммунарнуудые халуунаар амаршалаад, экономическа болон соёлой байгуулалтада, ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулгада саашадаа ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсөө һэн.

Григорий АРСЛАНОВ,
ТАСС-ай корр.

Пекин.

[...]дэ үрэтэ ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө

[БҮ]ТӨӨН БОЛОБО

[illegible]

бүридүүлэн бэшэхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

— Архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг республиканска һайн дуранай бүлгэмэй гэшүүдтэ 1986 оной октябрь-ноябрь һарануудта биледүүд болон энгэртээ зүүдэг тэмдэгүүд барюулагдахань, — гэжэ республиканска бүлгэмэй харюусалгата секретарь Д. Д. Дармаев хөөрэбэ. — Республикымнай 46 мянга гаран хүнүүдтэ биледүүд ба тэмдэгүүд барюулагдаха байна.

Бүлгэмэй гэшүүдэй биледүүдые ажалша коллективүүд соо баярай оршон байдалда барюулха шухала.

Зүблөөндэ хабаадаһан Мухар-Шэбэрэй районой архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг һайн дуранай бүлгэмэй харюусалгата секретарь И. В. Симонова, Улаан-Үдын Октябрьска районой — И. Х. Демин, Хяагтын районой — А. М. Соболева, Ивалгын районой архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг һайн дуранай бүлгэмэй харюусалгата секретарь Т. Б. Перевалова болон бусад үгэ хэлээ.

Д. ЦЫРЕНОВ.

[АР]ХИДАЛГАТАЙ ТЭМСЭЛ — [Х]ҮН БҮХЭНЭЙ ХЭРЭГ

[illegible]

138-иинь мэргэжэлтэд болоно.

Элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэлэй һайн дуранай бүлгэмэй эхин эмхиһээ гадна бүхы ажалша коллективүүдтэ архидалга болон алкоголизмтай тэмсэлэй ябасые шалгажа байха хиналтын комиссинууд бии болгогдонхой.

Дээрэ хэлэгдэһэн бүлгэмдэ, комиссинуудта һайн дураараа 2500 хүн ороод, зоной дунда элүүр энхэ байдалай түлөө идхалгын хүдэлмэри ябуулжа байнад.

Архидалгатай тэмсэлэй хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулһанай ашаар район доторнай нёдондохи жэлтэй сасуулбал, мүнөө жэлдэ гэмтэ ябадал гаргаха ушар 3 дахин доошолһон байна.

Июлиин һүүл багта эхин эмхинүүдэй түрүүлэгшэнэр, секретарьнууд болон казначейнүүдые суглуулжа, түрүүшынгээ зүблөөн-семинар үнгэргөөбди. Тус зүблөөн дээрэ райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. Б. Таранов «Эхин эмхинүүдые байгуулгын дүнгүүд тухай» гэһэн элидхэл хээ. Мүн КПСС-эй Түнхэнэй райкомой секретарь Э. З. Васильева элүүр энхэ байдалай түлөө тэмсэхэ талаар эхин эмхинүүдэй ябуулха хүдэлмэриин шухала зорилгонууд дээрэ тогтоо.

Тус семинарай һүүлээр эхин эмхинүүд ажалга үшөө һайжаруулаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр ажалша коллективүүдтэ дайралдадаг архидалгатай тэмсэл ябуулхадаа шалгалтануудые үнгэргэнэ, лекци болон хөөрэлдөөнүүдые эдэбхитэйгээр үнгэргэнэд.

Районоймнай 17 нютагуудта архидалгагүй байдал соносхогдонхой. Аршаанай, Далахайн, Монгойн, Харбяануудай болон Хужарай нютагай Соведүүдтэ оршодог һуурин тосхонууд бултадаа архидалгагүй нютагууд болоһоор үнинэй.

Эндэхи ОРС-ын болон райпотребсоюзай 44 магазинуудай 4-ниинь бага хэмжээтэйгээр архи худалдана. 1984 онтой сасуулбал, мүнөө жэлдэ архи худалдалга 1 миллион 321 түхэригөөр доошолоо. Нёдондохи жэлэй түрүүшын хахад жэлэйхидэ орходоо, мүнөө жэл архи худалдалга 300 мянган түхэригөөр хороогдоо.

КПСС-эй ЦК-гай «Архидалгата болон алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» тогтоолой гараһанһаа хойшо 293 архиншад бүридхэлдэ абтанхай. Тэрэ тоодо 48 эхэнэр. Эдэнэй 22-ынь стационарна аргаар эмшэлэгдээ, амбулаторидо 40 хүниинь аргалуулна. 12 архиншад ЛТП-дэ эльгээгдээд байна.

1985 ондо 1781 хүн һогтуугаар баригдаа. Тэдэнэй 1638-ниинь яла түлэһэн байна. Зүгөөр байгша ондо архи уугаад баригдаһан хүнүүдэй тоо 3 дахин үсөөрөө.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынуудта болон предприятинуудта архи уугшадай тоо үсөөрнэгүй. Жэшээлхэдэ, «Восточные Саяны», «Сибиряк» колхозуудта, Саянай совхоздо 20 хүн һогтуугаар ябатараа милицидэ баригдаа. Барилгын ПМК-гай 18 хүн, ой модоной оньһожоруулагдамал ажахыһаа — 11, барилга заһабарилгын управлениһээ — 8 хүн һогтуу ябаһан байна.

Социалис журам хазагайруулагшадай дунда тушаалайнгаа ёһоор архидалгатай тэмсэхэ хүнүүд. аад, өөһэдөө зэмэдэ оролсоһон нүхэдшье байха. Энэ жэлдэ Жэмһэгэй соёлой байшангай директор Л. Д. Аюшеев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Зүүн-Мүрэнэй отделениие эрхилэгшэ Э. Я. Салданов, «Агропромэнерго» нэгэдэлэй үйлэдбэриин таһагай начальник Р. Д. Бобоев, Ахын экспедициин инженер С. Б. Зайцев, эндэхи леспромхозой механик И. С. Юрьев гэгшэд хэһээгдээ.

Саашадаа архидалгатай эрид шууд тэмсэжэ, элүүр энхэ байдал тогтоохо хэрэгтэ олониитын хабаадалсахаһаа гадна хүн бүхэн өөрынгөө хубитые оруулха ёһотой.

С. СОТНИКОВ,
Түнхэнэй районой архидалгатай тэмсэдэг бүлгэмэй харюусалгата секретарь.

ШУХАЛА АСУУДАЛААР

[illegible]

гын шалтагаануудые шэнжэлэлгэдэ автор гол анхаралаа хандуулна. Захиргаанай-хуулиин, гражданско-хуулиин ба уголовно-хуулиин аргануудаар архидалгатай тэмсэхэ хэмжээнүүдэй шэнжэлэл хэгдэнэ.

«Ажалшадые хуули ёһо мэдэдэгээр хүмүүжүүлгые һайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай 1970 оной сентябриин 15-да абаһан тогтоол соо хуули ёһо сахилгаар олониитын дунда мэдээсэлнүүдые тараадаг органуудай, мүн ажалшадые хуули ёһо ойлгуулгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдэй ехэ үүргэ дүүргэдэг тухай тэмдэглэгдээ һэн.

Тэрэ тогтоолой эрилтэнүүдтэ түшэглэн, автономито республикын үйлэдбэриин коллективүүдтэ һэргылэмжын ажал ябуулгын түхэл маяг ба онол аргануудые тодорхойгоор автор харуулна. Ажалай журам тухай. ойлгуулхын тула баалахашье аргануудай шухала тухай В. И. Ленинэй хэлэһэн заабаринуудай совет засагай байгуулагдажа байһан үедэшье, мүн мүнөөшье хэды үнэтэй байһаниие автор тэмдэглэнэ.

Буряадай АССР-эй сүүдэй залһаа абтаһан материалнууд ном дотор элбэг. Тиимэһээ уншагшадта һонирхолтой байха гэжэ һанагдана.

М. МАРКОВА,
Буряадай АССР-эй габьяата юрист.

Социалис оронуудаар

БУДАПЕШТ. 34 миллион түхэригэй сэнтэй ашаг үрэ ехэтэй түхеэрэлгэ жэлэй дүүрэтэр Советскэ Союзда Венгриин «Раба» гэжэ вагон ба машина бүтээлгын завод табиха юм. Советскэ Союз Венгри хоёрой хоорондо экономическа ба научно-техническэ холбоо хүгжөөхэ хэрэгтэ хүдөө ажахын талаар харилсаан ехэ үүргэ дүүргэнэ. ВНР-эй гадаадада худалдадаг хүдөө ажахын продукциин дүрбэнэй нэгэ хуби СССР-тэ эльгээгдэнэ. Тиихэдэ Венгриин агропромышленна секторые хүгжөөлгэдэ Советскэ Союзай эльгээһэн хүдөө ажахын техникэ баһал ехэ удха шанартай. Мүнөө ороной полинуудта Советскэ Союзай ажалшадай бүтээн эльгээһэн 100 мянган трактор, комбайн, бэшэшье техникэ хүдэлнэ.

БУХАРЕСТ. Залуушуулай национальна барилга гэгдэһэн Поарта-Албэһээ Миди хүрэтэр татагдажа байһан каналай барилгын дүүргэлтэдэ зорюулагдаһан баяр ёһололой һайндэр болобо. Гурбан жэлэй туршада айхабтар ехэ хүдэлмэри мянгаад хүбүүд, басагад дүүргээ. Тэдэ хэдэн километр канал татаа, олон тоото үһалууриин ба гидротехническэ объектнүүдые бодхоогоо. Хара далай — Дунай гэһэн каналһаа һалажа ошоһон 30 километр утатай үһан замай магистраль тушаалгын болзор тэдэ дүтэлүүлээ бшуу.

ХОШИМИН. Городой «Башон» гэжэ судно-заһабарилгын верфиин коллектив Алас-Дурна зүгэй далайн пароходствын «Профессор Попов» гэжэ теплоход заһажа үгэбэ. Энэнь хадаа эдэнэй заһажа үгэһэн советскэ 4-дэхи судна болоно. Тиихэдэ Советскэ Союзһаа Сайгоной эрьедэ тогтоһон «Александра Коллонтай» гэжэ судным заһабари графигаа ахин ябана. Бүхыдөө 1985 оной туршада 7 советскэ теплоход эндэ заһабарилагдаһан байна. СССР-һээ асарагдаһан мүнөөнэй түхеэрэлгэ совет мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар эндэ ашаглалгада оруулагдаа. Тэдэнэй тоодо 8,5 мянган тонно багтаадаг тамардаг док бии.

ВАРШАВА. Ленинэй дурасхаалта уласхоорондын хани барисаанай аяншалга Татрын ба Бескидэй гоё һайхан хадын ташалангаар үнгэрхэ юм. Польшын залуушуулай социалис холбооной гурба мянга хахад гэшүүд, мүн тэдэнэй үетэн Советскэ Союзһаа, Болгариһаа, Венгриһээ, ГДР-һээ, Чехословакиһаа хабаадалсаха. Польшодо Ленинэй байһан газарнуудаар походто хабаадагшад үнгэрхэ.

ВАРШАВА. Польшын хүгжэмэй классик Монюшкын «Галька» опероор Варшавын Ехэ театр ээлжээтэ сезоноо эхилбэ. Мүнөө сезондо мэдээжэ энэ коллектив оперо ба балетдэ дуратайшуулда 7 премьерэ дурадхана. Польшын дуушан Здзислава Докадай хабаадалгатай Моцартын «Волшебная флейта» гэжэ оперо түрүүлэн табигдаха юм. Тэрэ тус театрай ендэр дээрэ энээнһээ урагша табигдаагүй. Мүн СССР-эй арадай артист, хореограф К. Сергеевэй табиһан, Прокофьевой «Золушка» гэжэ балет-үльгэр Польшын театральна ажабайдалда ехэ үйлэ хэрэг болохо юм.

(ТАСС).

ТАСС • АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

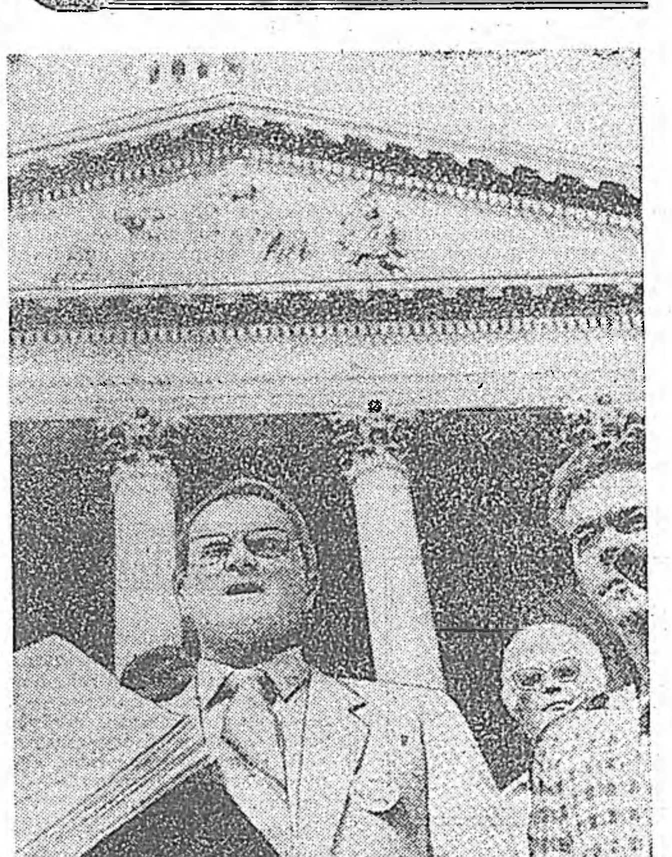

США. Вьетнамдахи дайнай американ гурбан ветеран «эб найрамдалай аша туһада үлэн хооһон байлга» эхилһэн тухайгаа Капитолиин шулуун гэшхүүр дээрэһээ соносхобо. Түбэй Америкэдэ Рейганэй захиргаанай ябуулжа байһан политикые эрид буруушаажа байһанаа мэдүүлхэеэ США-гай конгрессэй байшанда тэдэнэр ерэжэ, мүн лэ хүлһэншэдэй гараар Никарагуада соносхогдоогүй дай хэжэ байһаарнь дураа гутажа байһанаа олондо мэдээжэ болгобо.

Эдэ гурбан ветеранай нэгэн Чарльз Литке гэгшын нэрэ олохон американхидтэ мэдээжэ юм. Июль һарада «контрасуудта» үзүүлһэн туһаламжыень буруушаажа, Вьетнамда шархатаһан олон хүниие абарһанайнгаа түлөө шагнагдаһан США-гай үндэр дээдын шагнал — Хүндэлэлэй медаль абахаяа тэрэ арсаһан байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Чарльз Литке Капитолиин гэшхүүр дээрэ үгэ хэлэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Аяншалгын барисаае хүгжөөхэ

ДЕЛИ. «Соёлой талаар нягта барисаан ба бүхы талын үрэ түгэс харилсаа холбоон, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай болон арадуудай аюулгүй байдалай түлөө хамтын тэмсэл Индиие болон Советскэ Союзые, бусад социалис оронуудые нэгэдүүлдэг. Тэдэнэй хоорондохи олон талын барисаае саашадань бэхижүүлэн үргэдхэлгэдэ аяншалгын хэлсээнүүд улам ехэ үүргэ дүүргэнэ», — гээд Индиин аяншалгын талаар министр Муфтиц Мохаммед Сайед мэдүүлбэ. Аяншалгын бүхэдэлхэйн үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын мүнөөнэй шахардуу байдалда аяншалагшадые андалдалгын удха шанар улам ехэ болоно. Энэ шухала хэрэгтэ Инди өөрынгөө хубитые оруулхые оролдоно. Энэ зорилгоор ороной правительство аяншалгын нэгэдэмэл бюро мэнэ һаяар байгуулхаар хараална гээд тэмдэглээ.

Түүхын олон тоото онсо шухаг хүшөөнүүд, соёлой удха түгэлдэр ажабайдал, эндэхи һонин байгаали — эдэ бүгэдэ эртэ урданһаа хойшо бүхы дэлхэйн аяншалагшадые Инди руу татадаг байһан. СССР-һээ, бусад социалис оронуудһаа аяншалагшадай тоо улам олошорно. Байгша оной түрүүшын зургаан һарада 600 мянга гаран гадаадын айлшад республикада ерэжэ ошоо. Гэбэшье Индиин арга боломжонууд үшөө барагдаагүй. Орон дотор аяншалга хүгжөөхэ талаар эрид шууд хэмжээнүүд абтана.

Мүнөө бэелүүлэгдэжэ байһан түсэбэй ёһоор, соёлой ба түүхын хүшөөнүүдээрээ мэдээжэ томо городуудта шэнэ гостиницанууд, кемпингнүүд баригдана, аэропортнууд шэнэдхэн заһагдана. Республикын аяншалгын талаар департаментын генеральна секретарь С. К. Мишрын хэлэһэнэй ёһоор, байгша зуун жэлэй эсэс тээшэ жэл бүри 2,5 миллион аяншалагшадые хүлеэжэ абахаар эрхэ байдал байгуулха зорилго Индиин правительство урдаа табинхай.

ИМПЕРИАЛИЗМДА ЭСЭРГҮҮ ТЭМСЭЛЫЕ ЭДЭБХИЖҮҮЛХЭ

ТРИПОЛИ. «Африка түби дээрэ империализмын болон расизмын эзэрхэг түримхэй харата ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлые эдэбхижүүлхын түлөө» гэһэн уряа доро Ливиин ниислэлдэ Африкын түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй болон национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй уласхоорондын конференци нээгдэбэ. Ёһотой бэеэ даанхай байдалай, эрхэ сүлөөгэй болон социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэл ябуулдаг элдэб оронуудай 75 эмхиин түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Арадай комитедүүдэй асуудалнуудаар СНЛАД-ай арадай бүгэдэ ниитын конгрессэй секретарь Ибрагим Бухизам конференциие нээхэ зуураа Африкын арадуудта харша империализмын болон сионизмын үгэсэлдөөнүүдэй аюултайгаар эдэбхижэжэ байһан тушаа заагаа. Африка түбиин түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые хамтын дайсантай тэмсэлдэ бодохыень тэрэ уряалаа.

АНГЛИИНХИДТА АМЕРИКАН РАКЕТЭ ХЭРЭГГҮЙ

ЛОНДОН. Түрүүшын сохилто хэхэ американ ядерна ракетэнүүдые Великобританиин газар дээрэ байлгалгые англиинхидай хахадһаа ехэ хубинь буруушаана. «Гардиан» газетэдэ зорюулжа, Марплэн гэһэн мэдээсэлэй албанай олониитын һанамжануудые асуужа абаһан дүнгүүд энээн тухай гэршэлнэ. «Томагавк» түхэлэй далита ракетэнүүдые ороной газар дээрэһээ дары түргөөр гаргахыень асуулта хэһэн хүнүүдэй 54 процентнь торийн правительствада эрилтэ табиба.

Маргарет Тэтчерэй правительствын «томагавкануудай» хоёрдохи бүлэгые абаха һанаашалгань Англиин олониитын, тэрэ тоодо хүтэлбэрилхы консервативна партиин тала баримталагшадай һанаае ехээр зобооно. Гринэм-Коммондо США-гай агаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бааза дээрэ түрүүшын иимэ ракетэнүүд тодхогдожо, бэлэн болгогдонхой гээд мэдээжэ.

ШЭНЭ ГЭМТЭ ЯБУУЛГА

ДЕЛИ. Индиин Компартиин элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, КПИ-гэй Национальна соведэй гэшүүн байһан Даршан Сингхын ами наһан сикх террористнуудай һомонһоо таһарба. Республикын нягта жагсаалые хамгаалха зорилготойгоор үнгэргэгдэһэн митингһээ Коммунис партиин ветеранай бусажа ябахадань бандидууд буудаһан байна.

КПИ-гэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшын алуулһан ушарһаа премьер-министр Раджив Ганди гүнзэгы шаналалаа мэдүүлээ, национальна нэгэдэлэй дайсадай шэнэ харата ябуулгые правительствын толгойлогшо шангаар буруушаагаа.

Энэдхэг арадай аша туһын түлөө тэмсэлдэ ами наһаа зорюулһан политическэ ажал ябуулагшаа республика алдаба гээд Индиин президент Заил Синг мэдүүлбэ.

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

«ХУБИ ЗАЯАНДАА ГОМДОДОГГҮЙБ»

Хоёр жэлэй саана энэ хүнтэй түрүүшынхеэ уулзажа хөөрэлдэhэнөө мартадаггүйб. Ажалайнгаа хэрэгээр Ахын районой Сэнсэ нютагаар ябахадаа, тэндэхи алдар солотой хүнүүд тухай hонирхоходомни, «дайнай болон ажалай ветеран, Дайшалхы Улаан Тугай орденто Ринчин Чултумович Будаевтай уулзагты»—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой секретарь Н. Н. Базаров дурадхаа hэн.

hурагшалhаар ябажа, тосхоной хойгуурхи үйлсын нэгэ гэртэ ороходомни, жара гарамгай наhанай, бага бууралтажа байhан толгойтой, hэргэлэн хурса харасатай хүн урдаа газетэ дэлгэнхэй столой саана hууба. Стулайнь нюрганда хоёр модон таягай түшүүлэгдэнхэй байхые абаhаар обеорбоб.

Ринчин Чултумович ганса хүл дээрэ хүнгэхэнөөр бодоод, шүрhэбэлиг шэрүүбтэр альгаараа гарыемни адхажа, мэндэшэлбэ. Танигдаагүй ямар хүн ерэбэ гээшэб гэжэ hонирхоhон ехэ, бага үхибүүд үүдэнэй хажуугаар обоорнод.

— Манайдаш үхибүүд олон юм даа. Хорёод ашанартай зомди. Заримдаа гэртээ багтахаа болишодогбди.— Дулма, сайгаа табил даа. Айлшан ерээ,— гэжэ тэрэ хүгшэндөө хандана.

Тэрэ үдэшэ үбгэн сэрэгшэ өөрынгөө дайшалхы зам тухайгаа, туйлай ехэ бэрхэшээл, үбшэн зоболон гээшые үзэhэн тухайгаа удаан хөөрөө бэлэй. Тиигэжэ hууханань, тэрэнэй шарайда заримдаа уйдхар гашуудалай гүнзэгы сараа үзэгдэхэдэл гэхэ юм. Мүн заримдаа нюдэдынь галтайгаар ялалзан, шарайнь хурсадажа, унтаршагүй зоригой тэмдэгтэй болоно.

Германиин фашистнарhаа Эсэгэ ороноо хамгаалха Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Ринчин ороной Алас-Дурна зүгтэ сэрэгэй уялгата алба хэжэ байгаа. Суута станкова «Максим» гэдэг пулемёдой наводчигой hургуули хоёр жэлдэ хээ юм.

— Муухай фашис нохосуудтай тэмсэхэ ээлжээмнай хэзээ болохо юм ааб гэжэ хүлеэжэ ядан байгша hэмди. Олон нүхэднай «фронт эльгээгыт» гэжэ командованидаа мэдүүлгэшье баридаг бэлэй. Тиигээд лэ Эхэ ороноймнай хуби заяанай шиидхэгдэжэ байhан айхабтар шанга үедэ — 1941 оной октябрь соо бидэ баруулжаа ябаа hэмди. Манай 258-дахи ябаган сэрэгэй полк эгээн түрүүн Москва шадар Волокаламск, Можайск, Истрин, Малоярославль гэхэ мэтэ хотонууд шадар байлдаанда оролсоhон юм,— гэжэ Ринчин Чултумович хөөрэнэ.

Хэнэйшье мэдэhээр hайн hуралсал гараhан, эрхим бэлэдхэлтэй Сибириин дивизинүүд эгээл тэрэ шахардуу үедэ Москва шадар ээрхэг түримхэй дайсадые бута сохихо, баруулжань намнаха хэрэгтэ ехэ хубита оруулаа гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түүхэ соо бэшэгдэнхэй байдаг гүб даа. Алдарта генерал А. П. Белобородовой командалhан суута дивизиин зэргэдэ пулеметчик Будаевшье ябалсаhан байна бшуу.

— hүрөөтэ шанга тулалдаанууд болоо hэн даа. Тала дайдые хушаhан сагаан саhан хуу хараалшоод, заримдаа хүнэй шуhаар будагдажа, улайжа байхадал гэгшэ бэлэй. Намтай сугтаа ябаhан нютагайм хүбүүд Дагба Гармаев, Зэгбэ Дамшаев гэгшэд тэндэ байлдаанда ороhон юм. Теэд тэрэ гэhээр нүхэдөө харааагүйб. Баатарай үхэлөөр лэ унаа hэн... Сайбар шэрээр будагдаhан немец танкнууд, тэдэнэй хойноhоо сагаан халаадтай фашистнууд манай сэрэгшэдэй ээлжэ байhан газар руу нэтэрүүгээр тэгүүлжэл байгаа. Бидэшье урдаhаань буудажал мэдэхэбди. Манайш полкын сэрэгшэд hайн hургуули гараhан, мэргэнээр буудадаг байhан. Дайсад тэсэнгүй гэдэргээ сухариха. тиигээд үлэнхэ шононуудтал дахин орожол, урдуурнай hүүргэнэлдэжэл байха. Өөрынгөө пулемёдоор хэды фашистые хорооhоноо мэдэхын аргагүй hэн. Дайн гээшэмнайл дайн гүб даа,— гэжэ үбгэн сэрэгшэ хэлэнэ.

— Ямар габьяагай түлөө энэ Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаа hэмта? — гэжэ асуубаб.

— Смоленск хотые сүлөөлхын түлөө тулалдаанда нэгэ иимэ ушар болобо. Манай пулемёдой расчёдой сэхэ урдаhаа нэгэ бүлэг фашистнууд добтолжо ороо. Бидэ буудажал мэдэбэбди. Уданшьегүй хажуудахи нүхэрни унашаба. Гансаараа болоод, хэбтэhэн гитлеровецүүдэй тархияа үргэхынь забда үгэнгүй буудажал байбаб. Тиихэдэмни тэдэнэр ядахадаа бэеэ тушаахамнай гэжэ гараа үргэhэн юм. Арбаад дайсадые плендэ абаа hэм,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

— Хэды саг соо дайнда ябаа гээшэбта?

— Оройдоол таба hара үлүүтэй ябаад, хүндөөр шархатажа, госпитальдо ороо6. 1942 оной март hарада нэгэ добтолгын үедэ баруун хүлни тэhэрдэг hомондо дайрагдаhан байгаа. Мүнөө hанахадамни, бэеэ нюугаад hууhан мэргэн буудагшын hомон буугаа гэжэ бодогшоб. Юуб гэхэдэ, хүлэйнгөө үбшэндэ мэдээ табяа шахуушье hаа, хажуудаа байhан нүхэн руу мүлхижэ ороо6. Тэрэгүй hаамни, немец өөрыемнь hалгааха бэлэй,— гэжэ Ринчин Чултумович хэлэнэ.

Одоол эндэhээ үбшэн зоболон гээшые тэрэ үзэжэ эхилээ. Жэлhээ үлүүтэй саг соо эмшэлгэдэ хэбтэжэ, баруун хүлөө хэдэн дахин тайруулаа. Врачнууд залуу сэрэгшын хүлые аргатайл hаань, бүтэн үлөөхэ, ядахын сагта үбдэгhөөнь доогуургаршье тайраха гэжэ оролдоо. Теэд хорониинь айхабтар ехээр тараhан байжа, ами бэедэнь аюул хүргэхэ болоходонь, үбдэгhөөнь дээгүүр тайраха ушартай болоо бшуу.

— Тиихэдэ одоолшье хүнэй бододог юумые бодоо hэм. Заримдаа иигээд амиды ябаhанай хэрэг бии юм гү гэжэ hанахааршье болодог бэлэй. Теэд хажуугааршни хоёр хүлгүй болоhон, гараа тайруулhан, нюдөө гэмтэжэ hохор болошоhоншье хүнүүд хэбтэхэл даа. Дайн гээшэмнай иимэл, муу муухай юумэн ха юм. 1943 оной зун нютагаа арай гэжэ бусажа ерээ hэм,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Дайн байлдаанай газарhаа холо байhан аглаг тэнюун Аха нютагта хүнэй иимэ ехээр гэмтэхэ гээшые зон үзөө, харааагүй байгаа. Хүбүүнэйнгээ оройдоо танигдахаар бэшэ хубхигар сагаан шарайтай, мяха, маряагүй, баруун хүлэйнь ороондо үмдэнэйнь хооhон түрии хирэмдэ хабшуулаатай, өөрөө хоёр модон таяг туланхай найгажа байхыень түрүүн харахадаа, Цыбик хүгшэнэй хоёр нюдэнhөө хайрлал, гашуудалай нулимса ээлжээ эхигүй дуhаа бэлэй.

— Ай, хөөрхэймни. Ямаршье hаа, амиды мэндэ ерэбэ, улаан нюураа харуулба ха юмши даа, хүбүүмни,— гээд эхэнь баярлаhан, бахардаhандаа ондоо юумэ хэлэжэ шадабагүй.

Дайнhаа бусажа, Ринчин Будаев түрүүн колхоздоо тоо бүридхэгшөөр хүдэлөө. Удаань hү hаалиин фермые даагшаар ажаллаа. Мори тэргэдэ хүллөөд, гүүртэ, фермэнүүдээр ябажа, үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын, үбэлжэлгын үедэ малшадта шадал зэргээрээ туhалдаг байгаа. Өөрөө мориной хилгааhаар хуур хээд, арадай дуунай аялга, хүгжэм зэдэлүүлжэ, нютагайнгаа зониие хүхеэдэг. Мүн районой уран hайханай харалгада нэгэнтэ бэшэ хабаадалсаhан байха.

— Түрэл нютагай hайхан агаар, эмтэй домтой аршаан булагайнь уhан, эжын урихан гараар бэлдэгдэhэн эдеэн хүсэтэй байгаа. Уданшьегүй ганса хүлтэйшье hаа, газар бүхөөр тулгалдаг боложо, яhала хүдэржөө hэм. Эжымни заримдаа: «Айл болыш, hамга абыш, гансаараа хэды болотор ябаха хүмши. Үхибүүдшни хэнзэрхэл» — гэхэ. Теэд ганса хүлтэй, эрэмдэг намда хэн hамган боложо ерэхэ юм гэхэб. Тиигэhээр байтараа тэрэ үедэ hаалишанаар хүдэлжэ байhан Дулма гэжэ басагантай бэе бэеэ ололсожо, 1953 ондо айл болоhон зомди. Мүнөө Дулма Максаровна бидэ хоёр 9 үхибүүдые хүн болгообди,— гэжэ Ринчин Чултумович хөөрэнэ.

Тэрэнэй хани нүхэр Дулма Максаровна Галсанова наhанай амаралтада гарахаhаа түрүүн түрэл Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойнгоо эрхим hаалишадай нэгэн байhан юм. Амжалтата ажалайнгаа түлөө тэрэ Ажалай Улаан Тугай орденоор, олон тоото грамотануудаар шагнагданхай.

Нютаг нугадаа хүндэтэй, дайнда болон ажалдашье шалгарhан эсэгэ, эхэ хоёройнгоо hайн hайхан жэшээгээр тэдэнэй хүбүүд, басагад баhал ажахыдаа магтаалтай ажаллана. Эгээ ехэ Татьяна басаганиинь малшан, Иринань—хонишон, Вячеслав хүбүүниинь—адуушан, тэрэнэй удаадахи Батор—тракторист, Цыден—автомашинын жолоошон, Цырен-Доржо—колхозник.

«Юрэдөө, хуби заяандаа гомдохо, үндэhэ намда үгы даа. hайхан лэ, жаргалтайл үе сагта ажаhууна гээшэбди. Бидэ хуушанай сэрэгшэд мүнөөнэй энэ энхэ тайбан, амгалан тэнюун байдалайл түлөө ами наhаяа, улаан шуhаяа хайрлангүй тэмсээ ха юмбибди»,— гэжэ Ринчин Чултумович хэлээ hэн.

М. НАМЖИЛОВ.

ВЕТЕРАН

Энгэртээ олон орден, медальнуудые зүүhэн, үндэр үбгэжөөлтэй, городой үйлсөөр хүнгэхэнөөр гэшхэлжэ ябахадань, танилсаа бэлэйб.

74 наhатай бо[illegible] бэшэ. Тэрэ [illegible] районой «Др[illegible] до олон жэл [illegible] наhанайнгаа [illegible] раhан Иван Ми[illegible] лодин байба.

Иван Михай[illegible] Доваторай [illegible] рин сэрэгэй [illegible] бан жэл [illegible] алба хэжэ, [illegible] Центральна, [illegible] русска фронт[illegible] нартай эрэлх[illegible] гоор тулалдаа, Польшын, Чехос[illegible] зар дайдые сүл[illegible] Илалтын гэгээн [illegible] рые морин сэ[illegible] мүрэн дээрэ [illegible] тартай.

Габьяата ве[illegible] Одоной, мүн Э[illegible] Хамгаалгын да[illegible] орденоор, юб[illegible] шагнагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [illegible] рэгшэ И. М. Ко[illegible]

С. БА[illegible]

СПОРТ Спорт СПОРТ Спорт СПОРТ

ОЛОН ҮДЭРЭЙ УРИЛДААН

Манай хүршэ — Эрхүү хотын спортын эдэбхитэд мүрысөөнүүдые үнгэргэхэдөө Улаан-Үдын спортсменүүдые уридаг заншалтай болонхой. Мүнөөшье велосипедээр олон үдэрэй туршада үргэлжэлхэ урилдаанда республикын велосипедистнүүдые уриhан байгаа. Жэшээнь, Шэтын областиин харгыгаар hаяхан урилдаhан эдэнэр Эрхүүгэй областиин харгы дээрэ уулзалдажа, хурдан солбоноо туршалсахань гээшэ.

Мүрысөөндэ Ангарск, Усолье-Сибирское, Байкальск, Эрхүү, Шэтэ, Краснокаменск, Улаан-Үдэ городуудай команданууд хабаадаа.

Урилдаанай түрүүшын үдэр эдэнэр Эрхүү — Листвянка гэhэн маршрудаар хурдан солбоноо туршалсаа. Хорин километрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда Эрхүүгэй түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Михаил Окунь баранhаа хурдан байба. Удаадахи хоёр hуурнуудые Шэтэhээ ерэhэн мастерта кандидат Сенотрусов, спортын мастер Ильин гэгшэд эзэлээ. Эдэнэр бүхы зайгаа 27 минута 05-19 секунда соо гаталжа шадаа.

Эдиршүүл сооhоо Усолье-Сибирское хотын түлөөлэгшэ Ведеянцев түрүүлжэ гараа. Улаан-Үдын түлөөлэгшэ Александр Музыков дүрбэдэхи hуурида гараhан байба.

45 километрэй зайда урилдагшадай дундаhаа (эдиршүүл) Усолье-Сибирское болон Улаан-Үдын түлөөлэгшэд Оборовский Музыков хоёр шалгараа. Эрэшүүл сооhоо Шэтын Степан Яконюк эрхимлээ. Тэрэ маршрудаа 1 час 04 минута соо гаталhан байгаа.

Эрхүү — Листвянка гэhэн 80 километрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда эдиршүүл Ведеянцев, Оборовский, Краснокаменскын Наумов, Улаан-Үдын «Труд» бүлгэмэй гэшүүн Николай Мочалов гэгшэд эрхимлэжэ гараа. Эрэшүүлэй дундаhаа Степан Яконюк эрхимлэhэн байна.

Хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэhэн урилдаанай дүн гаргахада, манай республикын эдиршүүл hайн бэлэдхэлтэй байба. Жэшээнь, хэлхеэ холбооной электротехникумэй hурагша Александр Музыков түрүүлhэн, «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Дмитрий Яковлев гурбадахи hуури эзэлhэн байгаа. Мүрысөө үнгэргэhэн Эрхүү хотын спортсменүүд бүхы зайнуудта бэлэдхэл hайнтай байhанаа харуулжа, командаяа түрүү hуурида гаргажа шадаа.

Н. НИКОЛАЕВ.

«СПАРТАГАЙХИД» ТҮРҮҮЛНЭ

Уласхоорондын даамаар Улаан-Үдэ городой түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн соёлой «Железнодорожник» гэжэ байшан соо эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэжэ байна.

Арбан найман даамшад швейцар гуримаар юhэн тур наадаха юм. Табан нааданай hүүлээр эрэшүүлэй дунда табадахи ДЮСШ-гай тренер, спортын мастерта кандидат Мунко Базаров түрүүлнэ. Тэрэ табан уулзалгада наадажа, таба дахин шүүгээ. Эхэнэрнүүдэй дунда спортын мастерта кандидат Дари-Сэрэн Норбоева түрүү hуурида ябана.

А. АЛЕКСЕЕВ.

ХАДЫН СКУЛЬПТУРАНУУД

ГРУЗИИН ССР. Орьёл үндэр хада уулануудай оршондо тааралдhан томо гэгшын хэмжээнэй скульптуранууд Сэрэгэй-Грузиин харгыгаар аяншалагшадта өөрын онсо удхатай тэмдэгүүд болонхой. Тэдэниие Тбилисиин уран зурагай академиие дүүргэгшэ Мераб Пиралишвили бүтээгээ. Тэрэ хада уулын шэнжэ шарайе hайнаар мэдэдэг hэн тула түрэл газар-хизаар нютагаа урагша хойшонь, хүндэлэн ябгалжа ябаhаар нэгэ томо шулуунай скульптура болохоор байhые ойлгожорхиhон юм. Тиигэжэ хадын түрүүшын монумент бии болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Казбегскэ районой Сно hуурин шадар грузин уран зохёолшо Александр Казбеги гэгшын скульптурна шулуун дүрэ hаяын сагта бүтэхэнь.

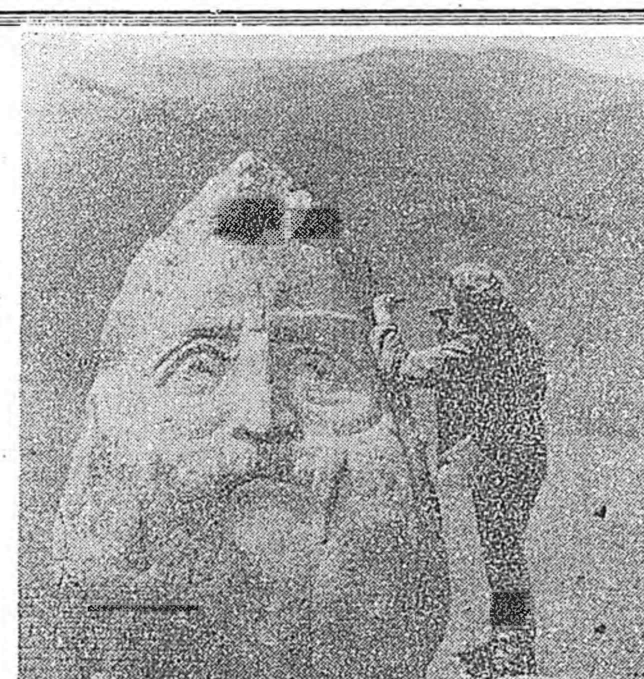

ТАСС-ай фотохронико.

Шатарай hонин

ЛЕНИНГРАД, (ТАСС). Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө харюугаа абалгын мүрысөөндэ Г. Каспаров А. Карпов хоёр хоридохи парти наадаба. Тэдэ хорин хоёрдохи ябадалдаа тэнсэжэ, нааданайнь тоо 10:10 болобо. Ээлжээтэ нааданиинь октябриин 1-дэ үнгэргэгдэхэ.

РИГЭ, (ТАСС). Дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө түгэсхэлэй мүрысөөндэ хойшолуулагдаhан 11-дэхи партияа эхилэнгүйгөөр А. Юсупов илагдаhанда өөрыгөө тоолобо. Тиигэжэ нааданай тоо 6:5 боложо, А. Юсупов түрүүлhэн зандаа.

Удаадахи 12-дохи партинь хойшолуулагдаба. А. Юсупов hүүлшынгээ хоёрдохи тайм-аут абаба. Ээлжээтэ нааданиинь октябриин 1-дэ үнгэргэгдэхэ.

ШҮҮБЭРИНЬ УРМАТАЙ

«45-hаа 6-ыень», «36-hаа 5-ыень тааха», «Спортлото» гэhэн лотерейн наадан манай республикын ажалшадай дунда үргэнөөр дэлгэрнэ. Хүдөө нютагуудта, хото городуудта ажаhуугшад hонирхолтой энэ нааданда олоороо хабаадажа, аза талаантайшуулдань ехэ шүүбэри тудана.

Жэшээнь, дайнай ба ажалай ветеранууд, үбгэ hамган Андрей Пантелеевич ба Ульяна Ирасовна Калмазантан арбан жэлэй туршада «Спортлотогой» тираж бүхэнэй арбан, арбан табан билет худалдажа абадаг заншалтай. Тиихэдээ заатагүй гурба-дүрбэн номер хэдэн дахин тааhан байдаг юм. «36-hаа 5-ень тааха» гэhэн нааданай энэ жэлэй наймадахи тиражда бүхы табан тоо таажа, Калмазантан 10.000 түхэриг шүүбэ. Пенсидэ гараhан Н. И. Кочетов арбан табан жэл [illegible] «36-hаа 5-ыень тааха» 32-дохи тиражда 2294 түхэриг шүүбэри абаа. Гусиноозерск хотын архитектурын [illegible] начальник Л. Н. Кривогорницына 36-hаа 5-ыень тааха, 362 түхэриг шүүжэ, урмашан баясаа. Улаан-Үдын хүүгэдэй «Голубок» саадай хүдэлмэрилэгшэ Э. В. Нерабелова «45-hаа 6-ыень тааха» билеэдээр 2993 түхэриг шүүбэ. Хяагтын районой Сүхын дунда hургуулиин зургаадахи классай hурагша Костя Игумнов спортивна лотерейн нааданда эдэбхитэйгээр гурбадахи жэлээ хабаадалсана. «45-hаа 6-ыень тааха» гэhэн билеэдэй энэ жэлэй хорин хоёрдохи тиражда табан тоо зүбөөр зуража, 1944 түхэригэй шүүбэри абаха.

«Спортлотогой» нааданда hаяхан хабаадажа эхилhэн хүнүүдэй дунда гансал Елизовтэнэй бүлэ аза талаантай байба. Авиазаводой хүдэлмэришэд Татьяна Ивановна ба Геннадий Петрович Елизовтэн мүнөө жэлhээ эхилжэ наадана. «36-hаа 5-ыень» тааха» билеэдэй хорин хоёрдохи тиражда табан тоо зүб таажа, Елизовтэн 10.000 түхэриг шүүгээ.

— «Спринт» наадахадаа, шүүбэреэ шалгахын тула нэгэ хэды секунда соо «шүүгээ» али «үгы» гэhэн бэшэг уншадаг гээшэбди. Тиимэhээ «Спринт» наадахада, ехэ зохид»,— гэжэ харгын хүдэлмэрилэгшэ В. М. Сабенов хэлэнэ. Тэрэ өөрөө хэдэн жэлэй «Спринт» наадажа, сентябриин арбан хоёрто худалдагдажа эхилhэн билеэдэр «Жигули-2105» түхэлэй автомобиль шүүбэ.

А. МАНДРАНОВА,
«Спортлотогой» управлениин ахалагша инспектор.

«Спортлотонуудай тиражай» дүнгүүд

1986 оной сентябриин 14-дэ үнгэргэгдэhэн 37-дохи тиражай дүнгүүдые Спортлото лотерейн Главна управлени согсообо.

«45-hаа 6-ень тааха спортлото»: 709.221 билет орсо. Зургаан номер хэншье таабагүй. Табан номер (19 карточка) тааhан хүнүүд — 3.511 түхэриг, дүрбэн номер (1230 карточка) таагшад — 51 түхэриг, гурбан номер (27.775 карточка) тааhан хүнүүд 3 түхэриг абаха.

«36-hаа 5-ень тааха спортлото»: 5.531.838 билет орсо. Табан номер (12 карточка) тааhан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (2.312 карточка) таагшад — 236 түхэриг, гурбан номер (90.150 карточка) тааhан хүнүүд 11 түхэриг абаха.

37-дохи тиражай билеэдүүдээр, 28-hаа 37-дохи тираж хүртэрэ хабаадаhан 10 тиражай билеэдүүдээр шүүбэринүүдые октябриин 29-hөө октябриин 29 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ХАЛУУН ЗУНАЙ ҮНГЭРӨӨШЬЕ hААНЬ...

Уhан дээрэ хүниие абарха бүлгэмэй (ОСВОД) гол зорилгонь — хүн зоной уhанай хажуугаар сэнгэхэ, ажал хэхэ үедэнь аюулгүй байдалые сахин хамгаалга болоно. Республикымнай тус бүлгэм энэ талаар горитойхон ажал хэдэг, эмхидхэдэг, ябуулдаг юм. Бүлгэмэй районно арбан, эхин 225 эмхи дунда hургуулинуудта, завод болон фабрикануудта, элдэб эмхи зургаануудта байгуулhан байна. Бүлгэмэй гэшүүд «уhанда бү эдирхэгты» гэhэн асуудалаар олон лекци уншадаг, мүн тамаржа шададаг, үгышье хүниие гол горходой, нуур сөөрэмэй хажуугаар [illegible] зон гол мүрэнүүдэй захада өөhэдөө гүримтай ябаха, мүн хүүгэдтээ заабари үгэдэг hаань, аюулай тохёолдохо ушар үсөөн байха hэн.

Үнгэрэгшэ зунай үедэ уhанда шунгаха гурбан hарын хугасаа соо республика доторнай наян хүн уhанда орожо наhа бараа. Сэрэгэй алба хэгшэ С. А. Братасюк hогтуугаар Ивалгын районой Исток нютагай карьерэй уhанда шунгажа байhаар, хүдэлжэ шадахаяа болиторoo архи балгажархиhандаа иимэ харамтайгаар залуу наhаяа бараба. hуралсалай «Байгал» ажахын хонишон Д. А. Аюшеева мүн да архидаад hогтуугаар уhан[illegible] харууhагүй голой хажууда орхихо ушарнууд али олон үзэгдэнэ. Зундаа арбан нэгэн багашуул тодхорто орожо, гэр бүлэдэ гай гашуудал асараа. Тиихэдэ гэртээ ванна, боошхонууд соо, уhатай нүхэн соо гэнэдэжэ, наhа бараhан ушарнуудые дуулахада аймшагтай. Арбагархан багашуулай наhа барахань хайратай, харамтайшье. Кабанскын районой Бабушкин хотын гурбатайхан Оля Рудик эхэ, эсэгынгээ хараагүйдэ уhатай боошхо руу унаад, амяа бүтэшоо.

Хүн зоной наhые сахин, хамгаалха зорилготойгоор ОСВОД-ой эхин эмхинүүдые, колхоз, совхоз, эмхи зургаан бүхэндэ байгуулжа, урдадаг гү, али тогтомол уhанай хажууда абаралгын постнуудые табиха хэрэгтэй. Архиин заводой ОСВОД-ой эхин эмхи (түрүүлэгшэнь О. П. Белоглазова) баян дүршэлтэй болоhон гээшэ. Абаралгын хоёр постынь гэшүүд — уhанда hайнаар тамаржа шадаха дружиннигууд амаралтын үдэрнүүдтэ үглөөнhөө үдэшэ болотор Үдэ голой эрье шадар дежурладаг юм. Тус эмхиин гэшүүд олон лекци уншаhан, олон хүн зониие уhанда тамаржа hургаhан байна.

Мүнөө халуун зунай үнгэрөөшье hаань, ОСВОД-ой эмхинүүд хүдэлмэриеэ дүүргэхэ ёhогүй. Залуушуулые үбэлдөө бассейн соо тамаржа hургаха, ерэхэ зун хүн зониие абархаар олон тоото абаралгын отряд бии болгохо шухала. ОСВОД-ой гэшүүн бүхэн уhа залгиhан хүндэ түрүүшын туhаламжа үзүүлхээр hураха ёhотой. Эдэ бүгэдэ даабаринуудые бодон, колхоз, совхоз, эмхи зургаан бүхэндэ ОСВОД-ой эхин эмхинүүдые байгуулха ёhотой.

ОСВОД-ой түрүүшын түрүүлэгшэ М. И. Калининай хэлэhэн үгэнүүдээр түгэсхэхэ хүсэлэнтэйб: «Гүрэн түрымнай аhан ехэ баялиг — хүнүүд. Тиимэhээ тэдэнэй ами наhа, элүүр энхэ байдалые сахиха гээшэ бидэнэй нангин үялга болоно».

Л. ГОМБОЕВА,
ОСВОД-ой республиканска советэй ахалагша инструктор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Номой таг. «Ашаг үрэтэ ажалай, [illegible]» — М. Марковай статья. «Стадиондо аалин байдал хэрэгтэй гү?» — С. Размицыный тэмдэглэл. Спортын hонинhой дээжэхэ.

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Түрүүшын жэлэй түгэсхэл дээрэ» — түрүү бэшэг. «ЦК-гай Хандалгада харюу болгон». — А. Зеленченкын тэмдэглэл. «Хоёр жэлнай даабари бэелүүлэгдэхэ» — П. Натаевай тэмдэглэл. «Түрүүшүүлэй адресууд» — А. Гармаевай тэмдэглэл.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Ажабайдалтай дэргэ ахалха» — [illegible] статья. [illegible] хүдэлмэри. «Шэнэлэл хүбилалга — гол шухала асуудал» — В. Медведевэй статья. «Сагаа гамнангүйн» — Л. Чесновагай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. «Хурладхалгын тэмдэг дорон» — В. Усовичой статья. Уласхоорондын мэдээсэлнүүд.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

20.00—«Теорин асуудалнууд». КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, «Коммунист» журналай ахамад редактор И. Т. Фроловтой хөөрэлдөөн. 20.45—«Телевизор харагшадай анхаралда». 21.15—СССР-эй арадай артист Эмиль Гилельсэй концертнүүдтэ. 22.00 Время. 22.30—«На крутизне» — 3 серигэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 23.35—Баримтата фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Телефильм. 9.35, 10.35—Обществоведени. 10-дахи класс. 10.05, 11.05—Немец хэлэн. 11.05—СПТУ-гай hурагшадта. [illegible] 11.35, 12.35—Н. В. Гоголь. «Тарас Бульба» 12.05 — Баримтата фильм. 13.05—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 13.35—Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.35—«Суббото—[illegible]» 15.35—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 16.35—Шэнэ hонин. 18.05—Баримтата фильм. Улаан-Үдэ. 18.40 — Сонсхолнууд. 18.50—Баримтата фильм. 19.40 —Москва хотын Кировскэ районой «Гэр бүлэ» гэhэн нийтын клубые эмхидхэгшэ багша А. Гармаевтай уулзалга. 20.25—Баримтата фильм. Москва. 21.00—«Амгалан нюйрсоты, багашууд». 21.15—«Нэгэ үеын [illegible]

Үнэн болоhон ушар

ХҮСГЭЛДЭ

Минии бүри үхибүүн ябахада, Хүсгэлдэй [illegible] багахан бэетэй, шодогор hүүлтэй, хүхэльбэ зүh[illegible] хүршэ айлдамнай байдаг бэлэй.

Ямаахан үнэхөөрөөшье тэрэ нэрэдээ тон [illegible] юм: хүб хүхэхэн зүhэтэй гээ hэмди, үбсүүндээ [illegible] тэмдэгтэй, үрзэгэрхэн hүүлээ шодог-шодог гүүл[illegible] янзаар гэшхэлхэл даа.

Эзэн айлайнгаа одхон басагаханиие дахаад [illegible] заагуур гү, али үхибүүдэй наадажа байhан газар[illegible] ябахань харагдагша hэн. Үхибүүдшье даа Хүс[illegible] дуратай, ёhотойл хани шэнгеэр hанаха. Танигда[illegible] гэнэй үзэгдөө hаа гү, али тоомгүй үхибүүнэй эз[illegible] шоглон дайрахаяа hанабалнь, ямаахан тэрэниие[illegible] наатай, хүзүүгээ хүлзылгөөд, аргагүй дорюун[illegible] лойгоор абяа үгөөд, яhан эбэрхэнүүдээ тэрээн[illegible] хоёр хүл дээрээ соройшоходонь, «дайсан» сү[illegible] болодог hэн.

[illegible]

гэдэргээ бусабабди. Тээ хойнохономнай айлшан[illegible] дүүрэн уhатай хүнэгүүдтээ үшөө дадаагүй юм[illegible] хэбэртэй зүдхэнэ. Залуухан зүлгэ ногооной амта[illegible] hан Хүсгэлдэй мүн лэ нилээд хойно үлэшэhэн [illegible]

Нэгэ хэды ябаад байтараа, хойно үлэhэн хоёр[illegible] бага амарад гэбэбди. Гэнтэ мэгдүү шанга шаш[illegible] хада, гэдэргээ эрьежэ хараhамнай, басагамнай [illegible] тарайшаhан, хүнэгүүдынь хоёр тээшээ мухарш[illegible] юумэн болошоhон байба.

Хүсгэлдэй ехэл зэмэтэй юм шэнги толгойгоо [illegible] хуба шара нюдэеэ бэлтылгээд: «Яанаш теэд, [illegible] наадаhыем ойлгохогүй, ямар амитамши?» —[illegible] хажуудань байжа байба.

Бидэ гүйлдэжэ ошоод, басагые бодхоожо, [illegible] ень арилгажа, Хүсгэлдэйе зэмэлжэ оробобди...

Ушарынь гэхэдэ, Хүсгэлдэй басагые хүлеэж[illegible] уухаа hанаа юм гү, али шоглохоёо hанаа юм гү, [illegible] хүнэгыень хүдэлгөөд үзөө юм хаш, теэд басаг[illegible] айлгаха hанаатай, гартаа баряад ябаhан шэнэ[illegible] далайгаа. Харюудань Хүсгэлдэй анханайнгаа зан [illegible] то хүл дээрээ соройгоод, үргэн дорохи hахала[illegible] лан, бабана ехэ хоолойгоо гаргадаг юм ха, ай[illegible] мнай айhан сошоhондоо хүнэгүүдээ хаяжа, шал[illegible] шаhан байгаа...

Хэды иимэ аашануудые манай Хүсгэлдэй [illegible] бээз, тооложо барахагүйш. Зарим нэгэниинь ок[illegible] болохо бүри мартагдаа ёhотой.

Мүнөөшье заримдаа нюдэндэм балшар наhан[illegible] хани үзэгдөөд, үни холын ушарнууд ухаандамни[illegible] сэдьхэл зүрхэм уйдхарайшье, баярайшье ульhанда[illegible]

«Хаанабта даа, бага балшар наhамни, нюсэгэн[illegible] гүй ханинарни?!» — гээд ооглохо дурамни хүрэ[illegible]

О. БА[illegible]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Закаменск—34-33, п. Кырен—91-7-18, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Госуда[illegible]ственного комитета Бурятской АССР [illegible] делам издательств, полиграфии и [illegible]ной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 3[illegible] Н.03651. Заказ № 226. Индекс 0460[illegible]